

1971
2

ADALET DERGİSİ

ADALET BAKANLIĞINCA
AYDA BİR YAYINLANMAKTADIR

Yıl: :62

Ocak 1971

Sayı : 1

Yüksek Seçim Kurulu tarafından bastırılıp, Bakanlığımıza devredilmiş bulunan İlke Kararlarını havi kitapların, dönemleri ile satış fiyatları aşağıda gösterilmiştir.

Bu kitapların satışları ; Bakanlığımızca, diğer yayınların satışları gibi yapılmaktadır.

Sıra No.	Dönem veya yılı	Bedeli
1	Mayıs 1961 — Şubat 1962	2.90 TL.
2	Kasım 1962 — Şubat 1964	7.90 »
3	1964 — 1965	5.75 »
4	1966	2.90 »
5	1967	2.45 »
6	1968	8.00 »
7	1969	15.00 »

ADALET DERGİSİ

Yıl : 62

Ocak 1971

Sayı : 1

İÇİNDEKİLER

İncelemeler :	Sayfa
EDİS T. Refik : Gıda Maddelerimizin Türk Ceza Kanununa Göre Arz Ettiği Suçlar	3
ÇAĞLAYAN M. Muhtar : Yargıtay İçtihatlarının Işığı Altında «İtiraz» Üzerinde Bir İnceleme	13
YÜCEL Dr. Jur. T. Mustafa : Uyuşturucu Madde ve ilâca Bağımlılığın Ceza, İnfaz Ve Tretman Yönleri	22
BAYKAL ALİ : Hazırlık Kovuşturmasında C.Savcısının Sulh Yargıcından Keşif İstemesi	32
İŞIKLAR Nuri Kaya : Adli Zabıta Kurulması Zorunluluğu	37
Tercümeler :	
YAZAN Durusoy : Yeni İsveç Ceza Kanununa Göre Ahlâka Aykırı Suçlar	44
Tenkitler :	
SAATÇIOĞLU Cemil : Kanun Dışı Yakalanan Veya Tutuklanan Kimselere Verilen Tazminat Dolayısıyla Takdir Edilen Ücreti Vekâlet Dolayısıyla Bir İnceleme	52
Kronik :	
ERGÜL Hüseyin Cahit : Hukuk Yayınları	57

ADALET DERGİSİ

ADALET BAKANLIĞINCA AYDA BİR YAYINLANIR

BASIN KANUNUNA BİR MADDE EKLENMESİNE DAİR 6026 SAYILI
KANUNA GÖRE İDARE EDEN :
HÜSEYİN CAHİT ERGÜL

ADALET DERGİSİNDE YAYINLANACAK TÜRK HUKUK UYGULAMA-
SINDA YARARLI GÖRÜLEN İLMİ İNCELEMELERİN SAYFASINA 30,
TERCÜME YAZILARIN SAYFASINA 25, TENKİT, TAHLİL, KRONİK,
MESLEKİ VE DERLEME GİBİ YAZILARIN SAYFASINA 20 LİRA ÜC-
RET ÖDENİR.

ADALET DERGİSİNDE YAYINLANAN YAZILARDA BELİRTİLEN
DÜŞÜNCELER YAZI SAHİPLERİNE AİTTİR.

ADALET DERGİSİNİN SAYISI 2 LİRA, YILLIK ABONESİ 24 LİRADIR.

ABONE OLMAK İSTEYENLER, ABONE BEDELİNİ, BULUNDUKLARI
YER MALİYESİNE YATIRARAK KARŞILIĞINDA ALACAKLARI
MAKBUZU, DOĞRUDAN DOĞRU BAKANLIK YAYIN
MÜDÜRLÜĞÜNE GÖNDERMELİDİRLER.

İNCELEMELER

340+614+640

GIDA MADDELERİMİZİN TÜRK CEZA KANUNUNA GÖRE ARZ ETTİĞİ SUÇLAR

Yazan : T. Refik EDİS

(Yrg. C. Baş. Savcı Yardımcısı)

Plân :

- I. Konuya giriş.
- II. Gıda maddelerinin Türk Ceza Kanununa göre suç olarak nitelenen şekilleri,
 1. Türk Ceza Kanununun 398. maddesi ve bu madde kapsamına giren fiiller :
 - a. Tabii gıda maddesi ve bu vasfı nereden alır.
 - b. Tabii gıda maddeleri hangi ameliyelerle (işlemlerle) bu vasfı kaybeder.
 - (aa) Tağşiş nedir. Hangi hallerde bu gıda maddesi bu vasıfda sayılır.
 - (bb) Tağyir nedir. Hangi hallerde bu gıda maddesi bu vasıfda sayılır.
 - (cc) Taklit nedir. Hangi hallerde bu gıda maddesi bu vasıfda sayılır.
 2. Türk Ceza Kanununun 396. maddesi ve bu madde kapsamına giren fiiller :
 - a. TCK. 396 ve 398. maddelerinin mukayesesi.
 - (aa) Suçun unsurları bakımından.
 - (bb) Ceza müeyyideleri bakımından.
 3. Türk Ceza Kanununun 395. maddesi ve bu madde kapsamına giren fiiller.
- III. Cezai sorumluluk,
- IV. SONUÇ.

BİBLİYOGRAFYA

Prf. Faruk Eren : Türk Ceza Hukuku.

Umumi Hıfzısıhha Kanunu

Gıda Maddeleri Tüzüğü

Yargıtay Kararları

Refik Edis : Ekmeklerde vezin noksanlığı tesbiti

Adalet Dergisi Temmuz/ 969

I. Konuya Giriş :

Gıda maddeleri toplumun beslenmesinde büyük bir hizmet gören önemli ve zaruri ihtiyaç maddeleridir. Kanunun önemini nazara alan kanun vazı gıda maddelerimizin imalini, terkiğini, piyasaya arzını belirli kaidelerle düzenlemiş, bu emredici kaidelere aykırı davranışları Cezai müeyyidelerle düzenlemek istemiştir. Bunlardan bir kaçını görelim.

II. Gıda maddelerinin Türk Ceza Kanununa göre suç olarak nitelenen şekilleri.

Türk Ceza kanununun «Ammenin selameti aleyhinde cürümler adını taşıyan yedinci babın üçüncü faslı, yenilecek ve içilecek şeylere müteallik bir çok cürümleri açıklamaktadır.

Konumuz, bu cürümlerden sadece 398, 396, 395 ve 363. maddelerinde belirtilen suçları içine almaktadır. Çünkü bu maddeler kapsamına giren cürümler tatbikatda ençok işlenen ve ihtiva ettiği unsurlar anlaşılması güç olmaları itibariyle mahkemelerce yapılan uygulamalarda ençok hatalı hükümlere varılmasını intac etmekte olması sebebiyledir.

TCK. nunun, 398, 396 ve 395. maddelerinde bahsedilen suçların unsurları araştırılırken, sadece bu maddeler üzerinde durmak bizi hatalı bir sonuca vardırır. Zira, bu maddeler Ceza Kanunu bakımından genel kaideler durumundadırlar.

Gıda maddelerinin arzettiği suçlar üzerinde incelemelerimizde, Umumi Hıfzısıhha kanununu, gıda maddeleri tüzüğünü mutlak surette nazara almak sonucuna göre olay hakkında bir hükme varmak doğru ve isabetli olur. Umumi Hıfzısıhha Kanununun 186, 187, 188 ve 297. maddeleri, gıda maddeleri üzerinde işlenen suçlardan bahsetmekte ve bu suçlar için özel unsur ve müeyyideler vaz etmektedir.

Gıda maddeleri tüzüğü, bütün gıda maddelerinin ünvanını, terkiğini, vasıflarını müstakil başlıklar altında belirterek, bunlara ait kaideler koymakta, hangi hallerde fiillerin bu tüzüğe aykırı olacağını belirli olaylarla açıkca göstermektedir. Ayrıca mezkûr tüzüğün 709. maddesinde «İş bu nizamname hükümlerine muhalif hal ve hareketde bulunanlar işledikleri fiil ve hareketlerini mahiyetine göre Türk Ceza Kanununa ve hususi kanunlarına nazaran daha ağır bir cezayı istilzam etmediği takdirde umumi Hıfzısıhha Kanununun 296 ve 297. maddeleri delaletiyle TCK. nunun 363, 396 ve 398. maddeleri veya Umumi Hıfzısıhha Kanununun 282. maddesi cezalandırılacağını belirtir.

Bu itibarla TCK. nunun 398, 396, 395 ve 363. maddeleri hükümlerini gıda maddeleri üzerinde işlenen suçların unsurlarını müstakilen belirten hükümler mahiyetinde anlamak hatalı olur. Bu maddeleri uygularken İtfizısıhha kanunu ile gıda maddeleri tüzüğü hükümleriyle birlikte bu küll olarak mütalâa etmek doğru bir hareket olur. (1)

Ceza Kanunumuzun gıda maddeleri ile ilgili suçları belirten 398, 396 ve 395. maddelerini ayrı ayrı inceleyerek, unsurlarını tetkik edelim. 363. madde şümulüne giren suçlardan evvelce bahsedilmiş olmakla yeniden tekrarlanmasını lüzumlu görmemiş bulunmaktayım (1).

1. Türk Ceza Kanununun 398. maddesi ve bu madde kapsamına giren fiiller.

Ceza Kanununun bu maddesi «Sıhhat için mazarratı olmayıp ancak tabii olmıyan bir (maddeyi) gıdayı yeyi tabii diye satılığa çıkarılmasını suç olarak nitelemiştir.

a. **Tabii gıda maddesi nedir ve bu vasfı nereden alır.** Gıda maddeleri tüzüğü, bütün gıda maddelerini ve çeşitlerini kapsamına alarak, her birini ayrı ayrı bölümler ve başlıklar altında adlarını açıklayarak bunların vasıflarını muhtevalarını, lezzetlerini, harici ve dahili görünüşlerini, terkiibini teşkil eden maddelerini ve bunların gramajlarını ve sair özelliklerini belirli ve açık kaidelerle düzenlemiş insan sağlığı için yararlı ve saf olarak nitelendirilen gıda maddesini bu kaidelerle belirtmiş bulunmaktadır. İşte, gıda maddeleri bu tüzük hükümlerine harfiyen uyularak imal ve ihzar edilmişse bunlara Tabii gıda maddeleri olarak tanımlıyoruz. Türk Ceza Kanununun 398. maddesinde tabii olarak niteleyen gıda maddesi bu çeşit gıda maddelerinin imal ve ihzarına izin vermekte, bu vasma az veya çok suretde aykırılık arzeden gıda maddesinin satışını mutlak suretde menetmektedir. (2)

TCK. nunun 398. maddesinde bahsi geçen tabii teriminden bunu anlamak gerekir.

Gıda maddesinin tabii vasıfda olup olmadığı ve insan sağlığı için bir mazarratı haiz bulunup bulunmadığı ancak, yapılan kimyevi tahlil sonucunda elde edilen bulguların, o gıda maddesinin gıda maddesi tüzüğünün kendisinden bahseden hükümleriyle kıyaslanması sonucunda anlaşılabilir. Bu itibarla her gıda maddesi sağlığını yani tabiiilik vasfını tüzükten almaktadır. Bundan dolayı TCK. 398. maddesinin birinci unsurunu o gıda maddesinin tabiiilik, vasfı teşkil ederki kanun burada ta-

(1) Bak, Refik Edis Ekmeklerde Vezin Noksanlığı tesbiti, Adalet Dergisi Temmuz/969

(2) Bak, Gıda Maddeleri Tüzüğü Madde 3,

(5). Ayrıca, buğday ekmeğinin asıl maddesinin buğday unu olacağını belirtmiş olduğu halde asıl madde bulunan una sadık kalmarak buğday ununa diğer hububat unları (mısır, yulaf, nisbetten fazla çavdar) katarak buğday ekmeğinin muhtevasını değiştirirse ekmeği tağyir etmiş olur.

(cc) **TAKLİT** : Gıda maddelerinin madde ve muhtevaları ayrı, şeklen aynıyet ifade ve halkı aldatıcı vasıfta benzerlerini yapmak taklittir. Tüzük, genel olarak çikolatayı, kakao tozu ve şeker mahlutunun karışımından mürekkep müstahzar olarak tanımlamıştır. Eğer imalatçı çikolata süsü veren bir ambalaj içerisinde muhtevası yukarıda açıklanan maddeleri ihtiva etmeyen ve halkı aldatıcı vasfı arzeden bir mamulu imal edip piyasaya çikolata diye sürerse taklit edilmiş çikolata imal ve ihzar etmiş olur. Keza kepeği kırmızı boylarla boyayıp biber diye satılığa çıkarma işlemide taklittir. Keza, meyve özü limon etiketi altında satılan bir maddenin tahlil raporu sonucunda meyve özü bulunmadığı numunenin mahiyeti meçhul boya ile boyalı olduğu anlaşılmış olmasıda bir taklit olayıdır. Gıda maddelerinin ne gibi hallerde taklit, tağşiş ve tağyir edilmiş sayılacaklarını o gıda maddesinin tüzükde kendisinden bahsedilen bölümlerine bakmakla kolayca anlayabiliriz. Bir gıda maddesinin taklit, tağşiş, tağyir edilmiş olduğu o gıda maddesinin kimyahane laboratuvarlarında tahlili sonucunda elde edilen bulguların gıda maddesinin tüzükte kendisinden bahsedilen hükümleriyle kıyaslanmak suretiyle açıkça anlaşılır. Taklit, tağyir ve tağşiş ile husule getirilen gıda maddeleri doğrudan doğruya değilde dolayısıyla fena bir yolla beslenmeyi intac ederek insan sağlığı için zararlı neticeler tevhit ederler.

Kanunumuz 398. maddesinde mazarrat olarak nitelediği bu hareketleri de suç olarak nitelemiştir. Mesela, tüzük buğday ekmeğinin terkibine % 90 miktarında tuz, % 37 miktarında su, % 10 miktarında çavdar unu muayyen bir miktarda külün ihtiva edeceğini açıkça belirtmiştir. Ekmek bu miktarların üzerinde tuz, su çavdar unu ve kül'ü ihtiva ettiğinde beslenmeye fena bir suretde etkileyen sağlık için mazarrat tevhit edecek mahiyetde zararlı ekmek imal edilmiş olur. Ceza kanununun 398. maddesindeki esas unsur; insan sağlığı için zararlı bir gıda maddesini imalatı sırasında taklit, tağyir, tağşiş ameliyeleriyle yaratmaktır.

Bidayetde sağlık için tehlikeli bir durum yaratma hali yoktur. Diğer bir tabirle gıda maddeleri yapıldığı sırada imalatçıları tarafından sağlığa doğrudan doğruya zarar verecek muhtevalarına tehlikeli bir madde konulmuş değildir. Sağlığa dolaylı bir şekilde gıda maddeleri muhtevalarında tüzüğün emreden hükümleri hilafına taklit, tağşiş, tağyir ame-

liyerleriyle değişiklikler yapılarak saf olmayan gayri tabii vasıfda gıda maddeleri yaratılmıştır. Bu itibarla, 398. maddede geçen mazarrat terimini, 396. maddedeki tehlike teriminden tamamen değişik bir anlamda anlamak gerekir. Hocamız Sayın Prf. Faruk Erem, TCK. nunun 398. maddesindeki suça zarar suçu 396. maddedeki suçlarada tehlike suçu olarak tanımlıyarak aradaki farkı açıkça belirtmek istemiştir. TCK. nunun 398. maddesinde açıklanan suçun maddi üçüncü unsuru suç mevzuu gıda maddelerinin satılığa çıkarılmasıyla teşekkül eder. Bu maddeye giren suçlar mütemadi suçlardır.

TCK. nunun 398. maddesinde açıklanan suçun maddi, üçüncü unsuru suç mevzuu gıda maddesinin satılığa çıkarılmasıyla teşekkül eder. Bu maddeye giren suçlar mütemadi suçlardır. Teşebbüs bahis konusu olmaz Bu madde şümulüne sadece gıda maddeleri üzerinde işlenen suçlar girer. Sağlığa tesir edebilecek bu şeyler tıbbi müstahzarlar (ilâçlar) bu madde dışında kalır. Suçun manevi unsuru; taklit, tağşiş ve tağyir ameliyeleridir. TCK. nunun 396. maddesinde tetkik ettiğimizde bu maddenin mefulu muhalifinden tüzük hükümlerinden açıkça anlaşılmaktadır. Bu itibarla 398. madde hükmünü taklit tağşiş ve tağyir ameliyeleriyte tabii vasfı giderilmiş gıda maddelerini satılığa çıkartmak olarak anlamamız gerekir. Bu madde hükmünü uygularken ceza kanununun bununla ilgili 400, 402 ve 407. maddelerini de göz önünde bulundurmak gerekir. İnsan sağlığı için zararlı bir mahiyet arzeden bu madde şümulüne giren suçların faili insan sağlığını koruyucu meslek ve sanat sahiplerinden birine mensup olması halinde 400. madde, yiyenin içenin hastalanması yahut sıhhatında bir arızanın vukua gelmesi halinde 407. madde bir arttırıcı hüküm olarak ve sanığın bir meslek ve sanat icra eden şahıs ise cürme vasıta kıldığı meslek ve sanatın tadili içinde 402, madde mahkûmiyet halnide uygulanması gerekir. Ancak, sanığa hükmedilen hapis cezası 647 sayılı kanunun 4. maddesi hükmü gereğince para cezasına tahvil edildiği hallerde temel ceza ağır para cezası olduğuna göre TCK. nunun 402. maddesi, bu ahvalde uygulanmayacaktır. Çünkü 402. madde ağır hapis veya hapis cezası tertibi halinde kabili tetkiktir.

2. Türk Ceza Kanununun 396. maddesi ve bu madde kapsamına giren fiiller;

Tüzük hükümlerine uygun suretde imal ve ihzar edilmiş bulunan tabii vasıfdaki saf gıda maddeleri; kimyevi, fiziki kanunların neticesi kendiliğinden yahut bakım ve muhafazadaki ihmali hareketler yahut da istihlak müddetinin, miadının geçmiş olması gibi nedenlerle bozulur. Küflenir, kokar acır, ekşir veya ayırmışlarla değişikliklere uğrayarak

umumun sıhhati için doğrudan doğruya tehlikeli hale gelirler. Gıda maddesinin insan sağlığı için tehlikeli olma durumu, imalatı sırasında tağşiş, tağyir ve taklit eylemlerinin bir neticesinden neset etmeyip fiziki ve kimyevi kanunların bir neticesinden doğmaktadır. Bu itibarla, TCK. nunun 396. maddesinin esas unsuru tabii faktörler neticesi bozulan tabii saf gıda maddesinin insan sağlığı için tehlikeli oluşudur. Gıda maddesinin bozularak insan için tehlikeli bir hal aldığı bunların kimyahañe laboratuvarlarında tahlili sonucunda elde edilen bulguların o gıda maddesi için tüzükde kendisinden bahsedilen hükümleriyle kıyaslanmasıyla anlaşılabilir gıda maddeleri tüzüğü hangi hallerde bir maddenin sağlığa zararlı, bozulmuş, tehlikeli veya hangi hallerde taklit, tağşiş, tağyir edilmiş olduğunu açık kaidelerle belirtmiştir. Suçun tekevvunu için saf gıda maddesinin tehlikeli olması kâfidir. Sağlığa bir zarar tevhit etmesi şart değildir.

Zararın husulü, TCK. nunun 407. maddesi gereğince cezai arttırıcı bir sebebdir. Maddi unsur bu mahiyetteki gıda maddesinin alıcıya tehlikeli olduğunu haber vermeden satması teşkil eder. Suç alım satımla teşekkül eder. Suça mevzu olan yenilecek ve içilecek maddelerdir. Sair şeyler tabiriylede sair yenilecek ve içilecek gıda maddelerini anlamak gereklidir. Failin mahkûmiyeti halinde, sanık sağlık koruyucu mesleklerden birine mensup olması TCK. nunun 400. maddesi ve mağdurun hastalanması veya sair sıhhatca bir zarara uğraması, ölümü hallerinde TCK. nunun 407. maddesiyle cezanın arttırılması ve sanık meslek ve sanat sahibi ise cürme vasıta kıldığı meslek ve sanattan men cezası TCK. 35 delaletiyle 402. maddenin tevfikeyen verilmesi gerekmektedir.

a) Her iki maddenin mukayesesi :

aa) SUÇUN UNSURLARI BAKIMINDAN;

a. TCK. nunun 398. maddesinin maddi unsuru,

1. Unsur taklit veya tağşiş veya tağyir ameliyeleriyle bir gıda maddesinin tabiiyet vasfını imalatı sırasında bozmaktır. Suçun teşekkülü için «tabii» olmayan bir gıda maddesinin mevcudiyeti aranır.

2. Unsurun dâva konusu gıda maddesinin insan sağlığı için bir mazarratı haiz olması gerekir.

3. Unsur, suç mevzu gıda maddesinin satılığa çıkarılmasıyla suç teşekkül etmiş olur. Bu madde sadece gıda maddeleri kapsamını alır. Burada zarar bahis mevzuudur.

b. TCK. nunun 396. maddesinin maddi unsuru :

1. Tabii vasıfta imal ve ihzar edilen gıda maddelerinin tabiat, fizik, kimyasal kanunlar ve bakımsızlığı veya maddenin miadının geçmiş olması gibi nedenlerle bozularak insan sağlığı için tehlikeli olmasıdır. Burada tehlikeli hal alması imalat sırasında bir hata veya taşış, taklit, taşıyıcı olaylarının bir neticesinden neset etmez tehlikeli olması kâfidir. Sağlığa bir zarar tevhit etmesi şart değildir. Burada bir tehlike bahis mevzuudur.

2. Tehlikeli böyle gıda maddesinin alıcıya tehlikeli olduğunun haber vermeden satıcının satmasıyla yani alım, satımla suç teşekkül eder.

(bb). CEZA MÜEYYİDELERİ BAKIMINDAN;

Tahlil raporuna göre gıda maddesi TCK. 396 ve 398. maddelerini ihlal ettiği hallerde bahse konu her iki maddenin ve yukarı haddi aynı ve 398. maddenin aşağı haddinin diğerinden daha ağır olmasına nazaran TCK. 79. madde gözetilerek ceza verilmesi gerekir.

3. Türk Ceza Kanununun 395. maddesi ve bu madde kapsamına giren fiiller :

Bu madde umumun sıhhatı için tehlikeli olan taşış ve taşıyıcı, taklit edilmiş her çeşit yenilecek, içilecek gıda maddeleri ile ilâçları kapsamına almış bulunmaktadır. Dikkat edilecek olursa, madde üç mühim unsur taşımaktadır.

1. Unsur : Gıda maddeleri ve ilâçlar talkit veya taşıyıcı veya taşış edilmiş olmalıdır. Gıda maddeleri yapıldıkları sırada imalatçıları gıda maddeleri tüzüğü hükümleri dışına çıkarak birçok hallerde gıda maddeleri muhtevaları üzerinde önceki paragrafta açıklandığı üzere taklit, taşış, taşıyıcı ameliyeleriyle değişiklik yaparak saf olmıyan gayri tabii vasıfda gıda maddeleri imal ve ihzar ederler. İşte bu gibi gıda maddelerine taklit veya taşış veya taşıyıcı edilmiş gıda maddesi olarak tanımlıyoruz. Suç konusu gıda maddesi veya ilâçlar birinci unsur olarak taklit, taşış, taşıyıcı edilmiş olmalıdır.

2. Unsur : Gıda maddesi, imalatı sırasında imalatçısı tarafından ter kibine kasten zararlı ve tehlikeli bir madde konularak insan sağlığını az veya çok ihlal edecek mahiyet arzetmeli yani tehlikeli olmalıdır. Bu çeşit gıda maddeleri, umumun sıhhatini hafif veya ağır bir şekilde tehlikeye düşürecek mahiyette olması kâfidir. İnsan sıhhatinin tehlikeye düşmesi unsuru aranmaz çünkü bu hâl TCK. nunun 407. maddeye göre cezayı arttıracak bir sebeptir.

Bir gıda maddesi insan sağlığı için tehlikeli veya mazarratlı oluşu her zaman imalatı sırasında kasten yaratılmış olmayabilir. Tabii vasıfda olan bir gıda maddesi kimyevi, fiziki kanunlar ve muhafazasında ihmali hareketler sebebiyle ayrışımara uğrayarak kokma, küflenme, bozulma suretiyle de tehlikeli ve zararlı hale gelmiş olabilir. TCK. nunun 395. maddesi bu çeşit sonradan tehlikeli ve zararlı bir mahiyet kazanmış gıda maddelerini şumulüne almaz.

3. Unsur : Tağyir, tağış ve taklit edilmiş ve umumun sıhhatı için tehlikeli olmayı kapsayan maddedeki her iki unsur, gıda maddesinin imali esnasında yabancı ve zararlı bir madde kullanılmak suretiyle husule geldiği yolunda bir tesbiti ihtiva etmeli ve bu durum gıda maddesini imal eden kişinin iradesiyle bilerek kasten yaratılmış olduğu delillendirilmiş olmalıdır. Tahlil raporunda bu hususda bir açıklama yoksa bu cihet araştırılması gerekir.

Bunu Yargıtaydan geçmiş olaylarla aydınlatalım. B Çorum'da yağ pazarında tezgâhta tereyağı satarken belediye memurları tarafından alınan numunenin tahlilinde tereyağın tüzüğün 78. maddesinin aradığı nisbette süt yığını ihtiva etmeyişi sebebiyle firesi yüksek (20) olduğundan tüzüğün 85/b gereğince taklit ve tağış edilmiş sayıldığı, ayrıca asidesi (4, 7) yüksek olduğundan tüzüğün 86/a fıkrası gereğince, sağlığa az çok zarar verecek derecede bozulmuş olduğu raporla tesbit edilmiştir.

Sanık B, hakkında TCK. nunun 395. maddesinden açılan dâva sonunda 395. maddeden mahkûm olmuştur. Sanığın temyizi üzerine yargıtayca hüküm şu gerekçeyle bozulmuştur (7).

Sanık B, ye ait tahlil raporunda gösterilen tüzüğün 85/b maddesine uymakla taklit ve tağış ve 86/a maddesi gereğince de sağlığa az çok zarar verecek derecede bozulmuş olduğu raporla belirtilen sözü geçen her iki halin sanık tarafından yabancı ve zararlı bir madde kullanılmak suretiyle husule geldiği yolunda bir tesbiti ihtiva etmemiş bulunmamasına göre sanığın eylemi TCK. nunun 396 ve 398. madde hükümlerine temas etmekle beraber bu iki maddede yazılı hapis cezalarının yukarı hadleri bir ve 398. maddedeki mevzu cezanın aşağı haddi 396. maddedeki ceza-dan daha ağır olmalka ceza kanununun 79. maddesi uyarınca 398. maddesine uyar ve bu madde ile ceza tâyini gerekirken, suç unsurlarını ihtiva etmediği gözetilmeden, sanığın 395. maddeyle ceza tâyini yolsuz ve kanuna aykırı görmüştür.

(6) Bak gıda maddeleri tüzüğü 271, 301

(7) Bak, Y. 4. C. D. 27/1/970 gün, E. 9670, K. 1527

13

Keza Yargıtay diğer bir kararında da;

Sanık sucuk imal ederken sucuğun terkbine normal et kullanmış, fakat etleri birbirine bağlamak için yabancı madde olarak nişasta koyunak suretiyle tüzüğün 179. maddesine muhalif harekette bulunur. Bu maddeye göre zararlı bir madde olmayan nişastanın sucuk imalinde kullanılmaması lâzım geldiği halde eti bağlayıcı bir madde olarak kullanılması tağşiş edilmiş sayılacağı ve bu madde sebebiyle sucuğun bozulmasına tesir ettiği ve rapora görede sucuk tefessük ettiği tüzüğün 180/B maddesini tevfikân sağlığa az veya çok zarar verecek derecede sayıldığı, anlaşılmasına göre TCK. nunun 396 ve 398. maddelerini ihlal eden bir fiil sebebiyle TCK. 79. maddesi gözetilerek 398. maddeye göre ceza verilmesi gerekirken unsurları tekevvün etmeyen TCK. nunun 395. maddesi gereğince ceza verilmesi yolsuz ve kanuna aykırı görülerek TCK. nunun 395. maddeye göre verilen hükmü bozmuştur (8).

III. Cezai Sorumluluk :

İçine konulan orijinal ambalajı hiç bozulmamış ve muayyen istihlak müddeti geçmemiş her türlü gıda maddelerinin hile ve bozukluklarından dolayı cezai mesuliyet ancak bunları yapanlar hakkında tatbik olunur.

Orijinal ambalajı kısmen bozulmuş veya ambalajı olmaksızın açıkta satılan gıda maddelerini bozukluk ve hilelerini mesuliyeti, bunun malîyetine evvelden veya sonradan olma hallerine göre takdir edilerek, yapan veya satan veya her ikisine ait olarak kabul edilir (9).

Netice : Yukarıda izah edildiği üzere, TCK. nunun 398. maddesini, taklit, tağşiş veya tağyir ameliyeleriyle tabii vasfı giderilmiş ve sıhhat için mazarratı olmayan gayri tabii bir gıda maddesini tabii diye satılığa çıkarılması, 396. maddesini de taklit veya tağşiş yahut tağyir edilmemiş bulunan tabii vasfı da ki gıda maddesinin tabiat, fizik, kimyasal kanunlar veya miadının geçmiş olması gibi nedenlerle bozularak umumun sıhhati için tehlikeli olan yenilecek ve içilecek ve sair şeyleri müştekiye haber vermeden satılması, 395. maddesini de, bilûmum yenilecek, içilecek şeylerle ilaçları bunların yiyen ve içenin sıhhatini hafif veya ağır suretde ihlâl etmesini intac edecek suretde tağşiş veya taklit veya tağyir eden bilerek satan veya mağaza veya dükkânda bulundurmak, olarak tanımamamız ve bu şekilde anlamamız isabetli ve doğru olacaktır.

(8) Bak, Y. 4. C. D., 14/2/970 gün E. 9626, K. 1425

(9) Bak, Gıda maddeleri tüzüğü madde : 4.

340

YARGITAY İÇTİHA TLARININ İŞİĞİ ALTINDA «İTİRAZ» ÜZERİNDE BİR İNCELEME

Yazan : M. Muhtar ÇAĞLAYAN
(Adalet Bak. da Ankara Hâkimi)

Giriş :

1) İtiraz; Hâkim veya mahkeme başkanı yahut bazı hallerde mahkeme tarafından verilmiş olan kararlara, karardan zarar gören kimsenin, başka bir hâkim nezdinde taarruz etmesidir. İtiraz, olağan bir kanun yoludur. (1)

İtiraz, işin maddî cihetlerine taallûk edebileceği gibi, hukukî kaide-lerin ihlâl edilmiş olması nedenine de dayanabilir. (2)

C.M.U.K. nun 297. maddesinin I nci fıkrasına göre; «kanunda ihlâfı yazılı olmadıkça; sorgu hâkimi, mahkeme naibi ve istinabe olunan hâkimin kararlariyle, asliye mahkemesi reis veya hâkimi ve sulh hakiminin duruşmaya taallûk etmiyen kararları aleyhine itiraz olunabilir.»

İtiraz, yalnız ceza dâvasında alâkadar olanların hakkıdır. C. savcısı, sanık, şahsî ya da müdahil dâvacı, sanığın kanunî mümessili v.s. gibi.

5680 sayılı Basın Kanunun 143 sayılı Kanunla değişik 19. maddesinde; sadece sulh ceza hakimlerinin, tekzibin neşrine dair kararlarına, ilgili gazetenin yazı işleri müdürlerinin itiraz yetkisi bulunduğu yazılı ise de; tekzibin neşri isteğinin reddine mütedair olan kararın da C.M.U.K. nun 297. maddesi hükmünce itiraza tâbi olduğu gözetilmeden, 5680 sayılı Kanunun 19. maddesine göre tekzip sahibinin itiraz yetkisi olmadığından bahisle reddine ilişkin karar kanuna aykırı görülmüştür. (3)

Yine; Cezaların infazı hakkındaki 647 sayılı Kanunun 19. maddesine göre hükümlünün «şartla salıverilmesine» ilişkin karar âdi itiraza tâbi olduğu halde, bu nitelikteki kararlara C. savcısının itiraz yetkisi bulunmadığından bahisle itirazın reddine dair verilen karar bozulmuştur. (4)

Metinde; «Kanunda hilâfı yazılı olmadıkça ... » denildiğine göre; kanun maddesinde aksine hüküm olan kararlara karşı itiraz olunamaz. Örneğin, hâkimin reddi talebinin kabulüne dair olan karara itiraz edilemez. (Mad. 27/1) Keza, eski hale getirme talebinin kabulüne dair olan

(1) Baha Kantar, Ceza Muhakemeleri Usulu. 1957. Sh. 348.

(2) Tahir Taner, Ceza Muhakemeleri usulü. 1955. Sh. 359.

(3) 7. CD. 23/11/1968 10135/9884.

(4) 6. CD. 17/11/1967 6215/6104.

karara da itiraz olunamaz. (Mad. 43/2). İlk tahkikat yapılırken, sorgu hâkimi tarafından, meselenin daha ziyade aydınlatılması maksadiyle, ilk soruşturmanın genişletilmesine ilişkin verilen karar da itiraza tabi kılınmamıştır. (5)

780 sayılı Af Kanunu karşısında, ilk hüküm mahkemece tekrar ele alınarak, ikinci bir karar verilmiş olmasına göre; bu kararın, temyizi kaabil olup, aleyhine itiraz yoluna gidilemeyeceğine karar verilmiştir. (6)

2) İtiraz edilebilmesi için kararın, «duruşmaya taallûk eylememesi» lâzımdır. Duruşmaya taallûk etmiyen karar demek; mahkemenin - ister tek hakim olsun, ister heyet halinde bulunsun - duruşma yaparak değil, sadece dosya üzerinde yaptığı inceleme sonucu tesis eylemiş olduğu karar demektir. Örneğin, asliye mahkemesi başkanının, TCK. nun 53. maddesine tevfiikan, yaşı küçük olan sanığın bir ıslah müessesesine konmasına ilişkin olarak verdiği karar, «duruşmaya taallûk eden bir karar» niteliğinde olmadığı için, itiraza tâbidir. Yine, sorgu hâkimi tarafından sanığın tevkifine, son tahkikatın geçici olarak tatiline dair verilen kararlar aleyhine itiraz olunabilir.

Sanığın giyabi tevkifinin vicahiye çevrilmesine mahal olmadığına dair sorgu hâkimliğince verilen karar, 297. maddede yazılı nitelikte bir karar olduğu cihetle, itiraz mercii olan asliye ceza hâkimi tarafından konunun esası hakkında bir karar verilmesi gerekeceği gözetilmeden, «Mahkemece yapılacak bir işlem bulunmadığına» karar ittihazi kanuna uygun görülmemiştir. (7)

Keza, kumar oynamaktan sanık hakkında dâvanın Askerî Yargılama Usulu Kanununun 20. maddesine tevfiikan terhisine ertelenmesine dair sulh ceza hâkimliğinden verilen karar, usulun 297. maddesi sarahatına göre kaabili itiraz kararlardandır. (18)

İşlediği suçtan dolayı 3005 sayılı Kanuna tevfiikan hakkında dâva açılmış bulunan sanık ..., iddianame ile birlikte gönderilmesi halinde duruşma yapılabileceğinden; halen, kaçmış olduğuna göre; duruşmanın devamına imkân olmadığı cihetle, evrakın C. savsılığına iadesine dair asliye ceza mahkemesinden verilen karara vukubulan itirazın, sözü geçen kararın, duruşmaya taallûk eyleyen soydan olup, itiraz kaabiliyeti

(5) C. M. U. K. Madde. 195/2.

(6) 1. CD. 27/1/1967. 96/ 206.

(7) 4. CD. 4/2/1970. 547/1100.

(8) 1. CD. 2/7/1968. 1697/1950.

bulunmadığı nedeniyle reddine ilişkin karar, yazılı emir üzerine bozulmuştur. (9) Yazılı emre atfen ihbarnamede dayanan gerekçe şudur: «İddianame okunmadığına ve sanık sorguya çekilmediğine nazaran; henüz duruşmaya başlanmış sayılmıyacağına göre; asliye ceza mahkemesinden verilen kararın; duruşmaya taallük etmeyen ve itiraz kaabiliyeti bulunan karar niteliğini taşıdığı gözetilmeden, yazılı şekilde karar ittihazında işabet görülmemiştir.»

3) C.M.U.K. nun 298. maddesine göre; «Mahkeme kararları aleyhine itiraz edilemez. Tevkife, hacze ve üçüncü şahıslara taallük eden kararlar bu hükümden müstesnadır.»

Buradaki; «Mahkeme kararları ...» terimiyle; mahkemelerin, duruşma yaptıkları sırada verdikleri kararlar kastedilmiştir.

Bu hüküm, Mehaz Alman Kanununun mukabil eski 347. maddesindeki hükmünden farklıdır. Filhakika, sözü geçen maddede; «Mahkemelerin, nihaî hükme tekaddüm eden kararlarına itiraz edilemez» denilmek suretiyle, bu nihaî hükümle alâkalı olan kararlara itiraz olunamayacağı anlatılmak istenmiş ve değişmeden sonra bu maddenin yerine ikame olunan yeni 305 Alman maddesi de; «mahkemelerin vermiş oldukları hükümlere takaddüm eden ve bu hükümlere müteallik bulunan kararlarına itiraz olunamaz» diyerek, aynı esası daha açık bir tarzda ifade eylemiştir.

Bu hükmün gerekçesi şudur: Nihaî hüküm hakkında zaten kanun yolu açık olduğuna göre; bu yola müracaat halinde, esas hükümle ilgisi olan mütekaddim kararlar da tabiatıyla onunla birlikte merciince incelenecektir. Bu itibarla, sözü geçen kararlar için ayrıca bir kanun yolu açmaya lüzum yoktur. Fakat, esas hükümle hiç bir ilgisi bulunmayan, meselâ; muhakemenin muvakkaten tatili gibi mütekaddim kararlar için durum böyle olmadığından, bu kararlar aleyhine itiraz yoluna başvurulabilmesi kabul edilmiştir.

Bütün bunlar, Mehaz Alman kanunu hükümleri ve o hükümlerin konulmasının nedenleridir. Oysa, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunumuz, mutlak surette «Mahkeme kararlarına itiraz olunamaz» suretinde bir hüküm koymuş, ancak tevkiye, hacze ve üçüncü şahıslara taallük eden kararları bundan istisna eylemiştir. Bununla birlikte kanunumuz bir çok maddelerinde, esas hükme taallük etmeyen kararlardan bazılarını itiraz olunabileceğini ayrıca açıklamıştır. 27, 43 ve 74. maddelerde olduğu gibi. (10)

(9) 1. CD. 3/11/1966 2652/2561.

(10) Taner. s. g. e. Sh. 360

Tevkifine karar verilen sanığın, 600 lira şahsî kefalet karşılığında tahliyesine dair sulh ceza mahkemesinden verilen karar, yapılan duruşma esnasında olmadığından, 298. maddede yazılı şekilde tesis edilmiş «Mahkeme kararı» sayılamıyacağı cihetle, C.M.U.K. nun 297. maddesine tevfikân itiraza tâbidir. (11). Yine, zorla ırza geçmekten ve yardımdan mahkûm edilen kişilerden asıl failin, bilâhare mağdure ile resmen evlenmesi dolayısıyla, TCK. nun 434/I. maddesine tevfikân onun hakkındaki cezanın teciline, diğer iki hükümlüye tertip edilen cezanın düşmesine ... ilişkin verilen karar, hüküm niteliğinde olmayıp, itiraza tâbi bulunduğu halde, sözü geçen kararın hüküm mahiyetinde olup, temyizi kaabil bulunduğundan bahisle, taleplerin Yargıtay'a intikal ettirilmesine dair ağır ceza mahkemesinden verilen karar **bozulmuştur.** (12)

Şu ciheti de belirtelim ki: «Mahkeme kararlarına itiraz edilemez» demek, kanun yolunun kapatılmış bulunduğu anlamında olmadığından, bu kararlar aleyhine nihaî hükümle birlikte kanun yoluna başvurulabilir.

4) Kanuna göre itiraz iki nevidir : a - âdi itiraz, b - Acele itiraz.

Hangi nevi kararların «Acele itiraz» a - tâbi olduğu, kanunun ilgili maddelerinde belirtilen ve bir süreye tâbi olan itirazlar «Acele itiraz» dır. C. M. U. K nun 27, 43, 74, 122, 175, 194, 203, 263, 340, 405, 411. maddeleriyle, 647 sayılı Kanunun 19. maddesinde olduğu gibi.

Aleyhlerine, acele itiraz yapılabileceği kanun maddesinde açıklanan kararlar dışında kalan ve hilâfına sarahat bulunmayan tekml kararlar âdi itiraza tâbidir. Acele itiraz süresi; ilgililerin, 33 ncü maddeye göre kararı öğrendikleri günden itibaren bir haftadan ibarettir. Adi itiraz için kanun bir süre koymamış ise de; onun da süre bakımından bir hududu vardır. İtiraz edilecek kararın konusu kalmamış, ya da itirazın taallûk eylediği iş, itiraza tâbi olan kararı vermiş olan hâkim tarafından bir sonuca bağlanarak bitirilmiş olduğu ahvalde, tabiatıyla o karara itiraz da bahis konusu edilemez.

5) İtiraz, itirazda bulunacak olan kimsenin, kararı veren makama bir dilekçe vermesi, ya da o makam nezdindeki zabıt kâtibine beyanda bulunması suretiyle olur. Beyanı tesbit eden zabıt varakasının, başkan veya hâkim tarafından tasdiki lâzımdır.

İtirazda gerekçe gösterilmesi gerekip gerekmediği hususunda kanunda bir hüküm yoktur. Biz, dilekçede itiraz nedenlerinin gösterilmesinin,

(11) 1. CD. 25/ 9/1968. 2438/2386.

(12) 5. CD. 23/12/1967. 3646/3843.

itirazın tetkikini kolaylaştırması bakımından yararlı olacağı kanısında-
yız.

Âdi itirazda, kararına itiraz olunan hâkim itirazı inceler. Varit ve haklı gördüğü takdirde, itiraz konusu olan önceki kararını düzeltir. Varit görmediği takdirde, -en geç üç gün içinde- itirazı tetkike yetkili olan makama gönderir. İşaret edelim ki; bu hal sadece âdli itiraza maksur ve münhasırdır. Acele itiraza tâbi olan kararlarda, itiraz konusu kararı vermiş olan hâkimler, itiraz nedenlerini yerinde ve haklı görseler dahi, itiraza binaen, kendi kararları üzerinde tasarrufta bulunarak değiştiremezler.

İtiraz dilekçesinin verilmesi -74 ve 123. maddelerde yazılı haller ay-
rık olmak üzere- itiraz konusu kararın icrasını tehir eylemez. Ancak, ka-
rarına itiraz olunan makam, yahut itirazı inceliyecek olan merci, icranın
tehirini emredebilir. (Mad. 300)

**6) Kanunda yazılı haller müstesna olmak üzere, itiraz mercii, tet-
kikini duruşmasız yapar.** Yalnız, 122. madde, bir istisnaden bahseder. o
da; kefaletle salıvermede kefalet karşılığının hazineye irat kaydolu-
nmasına ilişkin verilen karara itiraz vukubulduğu ahvalde, merci tarafın-
dan ilgililerle C. savcısının davet edilerek dinlenmesi hâlidir.

İtiraz üzerine, duruşma yapılmaksızın karar vermezden önce merci;
lüzum gördüğü halde C. savcısını dinleyebilir. Bu, kendisinin serbest tak-
dirine bırakılmıştır.

itirazı inceliyecek olan merci lüzum görürse :

a) itirazı, bu hususta düşüncesini bildirmesi için- eğer mevcutsa-
diğer tarafa gönderir.

b) Noksan gördüğü bazı hususlar hakkında inceleme yapar veya
vapılmasını emredebilir. Örneğin; bazı şahitlerin dinlenmesine lüzum
görüldüğünde, kendisi dinliyebileceği gibi, nâip vasıtasıyla veya istinabe yo-
lu ile de ifadelerini alabilir.

c) İsterse, C. savcısını dinliyebileceğini yukarıda söylemiştik. Din-
lenecek olan C. savcısı, itirazı inceliyecek olan mercii nezdindeki C. sav-
cısıdır.

7) Mercii, itirazı haklı ve yerinde görmez ise; reddine karar verir.
İtirazı haklı görürse, itiraz konusu kararı kaldırmakla birlikte, aynı za-

manda itirazın konusu olan mesele hakkında da bir karar verir. (Mad. 302/2)

İtirazı inceliyecek merciler 299. maddede gösterilmiştir :

A — Sorgu hâkimlerinin tasdik ile tekemmül etmiyen kararları hakkında sorgu hâkiminin mensup olduğu asliye mahkemesi başkanı veya hâkimi;

Tasdik ile tekemmül eden kararlar hakkında - tasdik incelenmesi mensup olduğu asliye hâkimliğince yapılacağı cihetle - sorgu hâkiminin mensup olduğu ağır ceza mahkemesi başkanı;

İtiraz merciidir.

Tasdiki yapan, ağır ceza işlerini gören mahkeme başkanı ise; itirazlar en yakın ağır ceza işlerini gören mahkeme başkanı tarafından incelenmek lâzımgelir.

Af sebebiyle kamu dâvasının ortadan kaldırılmasına dair sorgu hâkimi tarafından verilen kararlar C.M.U.K. nun 297. maddesine tevfiikan itirazı kaabil kararlardan olduğu gibi, aynı zamanda 124. maddede yazılı şekilde tasdik ile tekemmül eden kararlardan da bulunmaması itibarıyla, usulün 299/A. maddesi hükmünce aleyhine vukubulan itirazı tetkike, mensup olduğu asliye ceza hâkimi yetkilidir. (13). Keza, geceleyin yağma suçundan dolayı haklarında kamu dâvası açılan sanıkların eylemleri, yapılan ilk tahkikat sonunda; âdi hırsızlık vasfında görülerek, duruşmaları sulh ceza mahkemesinde yapılmak üzere haklarında son tahkikatın açılmasına ilişkin, sorgu hâkimliğinden verilen karar, tasdik ile tekemmül eden bir karar olmadığı için, bu karara karşı vukubulan itirazı tetkik yetkisi, 299/I-A. maddeye tevfiikan, sorgu hâkiminin mensup olduğu asliye mahkemesi başkanına aittir. (14)

Sorgu hâkimlerinin tasdikle tekemmül eden kararları aleyhine itiraz olunamayacağına dair kanunda bir hüküm bulunmadığı gözetilmeden, buna ilişkin olarak ... yer ağır ceza mahkemesi başkanı tarafından verilen karar, yazılı emre binaen Yargıtay'ca bozulmuştur. (15)

B — Sulh hâkiminin kararlarına karşı vukubulan itirazların incelenmesi, yargı çevresi içinde bulundukları asliye mahkemesi başkan veya hâkimine aittir. Sulh işleri, asliye hâkimi tarafından görülmekte ise; itirazı incelemeye, ağır ceza işlerini gören mahkeme başkanı yetkilidir.

(13) 4. CD. 7/6/1967 2225/3638.

(14) 6. CD. 7/2/1967 604/ 559.

(15) 5. CD. 17/ 1/1967 3923/ 43.

Sulh ceza işleri, asliye mahkemesinin üye ya da üye yardımcılarında biri tarafından görülmekte ise; itirazı incelemeye, o mahkemenin başkanı yetkilidir. 299. maddenin (2) sayılı bendinin ikinci fıkrasındaki (Sulh işleri, asliye hâkimi tarafından görülüyorsa, itirazın tetkiki selâhiyeti, ağır ceza işlerini gören mahkeme reisinindir). hükmü; aynı yerde, itirazı inceliyecek asliye ceza hâkimliği yetkisini haiz başka hâkim bulunmaması haline maksur ve münhasır bulunmuş olduğu cihetle, asliye ceza hâkiminin, sulh ceza hâkimi sıfatıyla sanığın tevkifine karra vermiş olması hâlinde, bu karara vukubulan itirazı tetkik yetkisi; o yerde, asliye ceza hâkimliği yapma yetkisini haiz başka hâkimler bulunduğu takdirde, o hâkimlerden birine ait olup, mensup olduğu ağır ceza mahkemesi başkanı inceleme yapamaz. (16)

C — Mahkeme naibi ve istinabe olunan hâkim kararları aleyhine vukubulan itirazların incelenmesi, mensup oldukları asliye mahkemesi başkanına, asliye mahkemesi başkanı veya hâkimi tarafından verilen kararlar aleyhindeki itirazların incelenmesi, yargı çevresi içinde bulundukları ağır ceza işlerini gören mahkemeye ve bu mahkeme ile başkanı tarafından verilen kararlara karşı vâki itirazların incelenmesi, yine ağır ceza işlerini gören en yakın mahkemeye aittir.

Maddede; naip veya istinabe olunan hâkim bir ağır ceza mahkemesine mensup olduğu takdirde, onun kararlarına karşı vâki olacak itirazların incelenmesi gösterilmemiştir. Prof. Tahir Taner'e göre; bu halde, ya ağır ceza mahkemesinin veya başkanının itirazı inceliyeceği tasrih olunmalı idi. (17)

Asliye ceza hâkimi görevi başında bulunduğu sırada; sulh ceza hâkiminin kararlarına vukubulan itirazı incelemeye asliye hukuk hâkimi yetkili olamaz. (18)

Meşruten tahliye edilen hükümlünün sonradan bir suç işlemesi nedeniyle TCK. nun 17. maddesi - gereğince meşruten tahliyenin geri alınmasına ilişkin Bilecik sulh ceza mahkemesinden verilen karara karşı vukubulan itirazı Bozüyük asliye ceza hâkiminin incelemesi kanuna aykırıdır. (19)

Merci, itirazı yeriende görürse, itiraz konusu kararı kaldırmakla birlikte, itirazın konusu hakkında da bir karar verir. Tabiatıyla bu, kanunî imkânlarla kayıtlıdır. Örneğin, sorgu hâkiminin yer itibarıyla yet-

(16) 1. CD. 6/12/1966 2653/2807.

(17) Taner. Sh. 361.

(18) 4. CD. 29/ 1/1969 612/ 593.

(19) 6. CD. 14/ 8/1967 4110/4051.

kisizliği hakkında öne sürülmüş olan iddianın reddine ilişkin olarak verilen karara itiraz vukubulduğu ahvalde merci, sorgu hâkiminin yetkisiz olduğu kanısına vararak itirazı haklı görürse, esas mesele hakkında inceleme yaparak karar veremez. (20)

İtiraz konusu olan meselenin iyice anlaşılabilmesi için Yargıtay 7 nci ceza dairesinin bir içtihadını aşağıya alıyoruz.

Neşir yoluyla hakaretten sanıklar hakkında Ankara Toplu basın asliye ceza mahkemesine açılan dâva henüz sonuçlanmadan, sanıklar mahkemeye başvurarak, 10 - 25. Haziran 1970 tarihleri arasında yurtdışına çıkmalarına izin verilmesi talebinde bulunmuşlardır. Toplu Basın asliye ceza mahkemesinin, 5682 sayılı Pasaport Kanununun 7 nci maddesinin 3 ncü fıkrası hükmünce bu hususun takdirinin idarî makama ait olduğundan bahisle ayrıca karar ittihazına mahal olmadığına dair verdiği karara vukubulan itiraz, Ankara 3 ncü ağır ceza mahkemesince reddolunmuştur. 5682 sayılı Kanunun 7 ve 22. maddelerinin hükümleri muvacehesinde bu hususta idarenin değil, mahkemenin bir karar vermesi gerekeceği yolunda verilen yazılı emir, Yargıtay 7. Ceza dairesinin 17/6/1970 gün ve 7080/6716 sayılı ilâmiyle kabul edilerek, 3 ncü ağır ceza mahkemesinin, itirazın reddine ilişkin kararı bozulmuştur.

Dosyanın mahalline gönderilmesini takiben bu kerre, ağır ceza mahkemesi yaptığı tetkikat sonunda : 5682 sayılı kanunun 7 ve 22. maddeleri hükmünce sanıkların «yurt dışına çıkmalarının önlenmesine» karar vermiş ve bu karar da; yazılı emir üzerine Yargıtay'ca bozulmuştur. (21)

Yazılı emirde aynen; «Adları geçenlerin, 10 - 25. Haziran. 1970 tarihleri arasında pasaportla yurt dışına çıkarılmalarına müsaade edilmesi yolunda vukubulan taleplerine binaen, dosyanın tetkiki sonucu; 5682 sayılı kanunun 7 nci maddesinin 3 ncü fıkrasına tevfi kan bu hususun takdirinin idareye ait olduğundan bahisle bu konuda bir karar ittihazına mahal olmadığına dair Ankara Toplu Basın asliye ceza mahkemesinden verilen 5/6/1970 günlü karara vukubulan itirazın reddine ilişkin Ankara 3 ncü ağır ceza mahkemesinin 5/6/1970 günlü kararı, yazılı emir üzerine Yargıtay 7 nci ceza dairesinin 17/6/1970 gün ve 7080/6716 sayılı ilâmiyle bozulmuş olduğuna göre; itiraz mercii olan 3 ncü ağır ceza mahkemesinin, toplu basın asliye ceza mahkemesinin kararına vâki itirazı, sadece bu noktadan kabul ederek, 5/6/1970 tarihli kararı ortadan kaldırması ve bundan sonra, sanıkların yurt dışına çıkıp çıkmıyacıklarına ilişkin

(20) Taner. Sh. 363, 364.

(21) 7. CD. 8/9/1970 9684/8460.

esas kararın yine toplu basın asliye ceza mahkemesince ittihazı gerekli olup, C. M. U. K. nun 302/2. maddesinin olayda uygulama yeri bulunmadığı gözetilmeden, yazılı şekilde karar ittihazında isabet gârûlmemiştir.» denilmektedir.

Görülüyor ki burada; itirazın konusu olan mesele; sanıkların yurt dışına çıkıp çıkmamaları keyfiyeti değil, bu hususta karar vermenin idari merci ya da mahkemeden hangisine ait olacağı hususudur. Buna karar vermek ise, itiraz mercii olan ağır ceza mahkemesinin yetkisi dışında bulunmaktadır. yâni, ağır ceza mahkemesi, «itiraz mercii» sıfatıyla itirazı yerinde gördüğü takdirde, sadece toplu basın asliye ceza mahkemesinin kararını ortadan kaldırması ve asıl mesele hakkındaki kararın, sözü geçen mehkemece ittihazı icap eder.

Yine, 302/2. maddede yer alan merciin, «itirazın konusu olan mesele hakkında karar vermesi hâli, sadece âdi itiraza münhasır olup, acele itirazda bu hükmün uygulama yeri yoktur. Binaenaleyh, sanık hakkında Sorgu hâkimliğince bidayette verilen men'i muhakeme kararının, C. Savcılığının vukubulan acele itirazına binaen ağır ceza mahkemesi başkanlığınca ortadan kaldırılması hâlinde, son tahkikatın açılmasına, merci olan başkanın değil, sorgu hâkiminin karar vermesi gereklidir. (22)

UYUŞTURUCU MADDE VE İLÂCA BAĞIMLILIĞIN CEZA, İNFAZ
VE TRETMAN YÖNLERİ

Yazan : Dr. Jur. Mustafa T. YÜCEL

Plan

- I. Giriş
- II. Cezaî Tanzim ve Kontrol
- III. İptilâ Kavramı
- IV. Tretman
- V. Tretman Personeli
- VI. Tretman Kavramı
- VII. Sonuç

Bibliyografya

- Advisory Committee on Drug Dependence : Cannabis (Home Office report) (Her Majesty's Stationary Office, London 1968).
- Cameron, D.C. : Abuse of Alcohol and Drugs : Concepts and Planning. Who Chronicle 1970 Cook, S.J. et al. : The Social Background of Narcotics Legislation (Addiction Research Foundation, Sept. 1969).
- Eddy, N.B. ; Halbach, H. ; Isbell, H. and Seevers, M.H. : Drug dependence : its significance and characteristics. Bull. Wld. Hlth. Org. , 1965 32, xxx
- Phillipson, R.V. (ed) : Modern Trends in Drug Dependence and Alcoholism (Appleton Century Croft, New York 1970).
- Richman, A. : Follow up of criminal narcotic addicts. Canad. Psychiat. Ass. J. 11 (1966). Schuster, C.R. and Thodpson, T. : Self - administration of and behavioral dependence on drugs. Ann. Rev. Pharmacol. 9 (1969)
- Steinberg, H. (Ed.) The Scientific Basis of Drug Dependence (Churchill London 1969). Underleider, J.T. and Fisher, D.D. : Hallucinogenic drugs and their psychiatric implications, New Physician 17 (1968)

Giriş

Uyuşturucu madde (ve ilâcın) sınır sistemini etkileyerek duyuları azaltan veya yok eden bir nitelikte olduğu belirgindir. Uyuşturucu madde kullanımı ne akdar uzun süreli ve alınan miktar ne derece yüksek olursa, sinir sistemindeki tahribatta o derece derin olur. Bu konuda, beyin sinirlerindeki duyarlık ve direncin önemi büyük olup; bazı kişilerde hızlı değişimler meydana gelebilir.

Son yıllarda, ilâç - müptelâsı sayısında beliren artış neticesi bir epidemiden söz edilmeğe başlanmıştır. İlâç - müptelâsı deyimine, uyuşturucu madde ile birlikte psikotropik maddelere (alkol müstesna) bağımlılığın her nevi girmektedir.

Modern muhabere ve bilgi vasıtalarının bizatihi kendisi uyuşturucu madde epidemisinin nedenleri olarak gösterilemezse de, epideminin büyümesine yardımcı olduğu; bu duruma, toplu göçler ve işçi hareketlerinin etkili olması yanında, turizm ile hippiler ve bitniklerin memleketler arası seyahatlarının rol oynadığı belirtilebilir. 1 Ekim 1970 tarihinde Türkiye cezaevlerinde bulunan 155 yabancı uyruklu suçludan 101 nin uyuşturucu madde suçlusu olması ve yabancı memleketlerde suç işleyen vatandaşlarımıza ait 1 Şubat 1964 tarihinden 17 Mart 1967 tarihine kadar gelen mahkûmiyet fişleri sayısı toplamı, 20 239 un %2 sini uyuşturucu madde suçlusunun teşkil etmesi oldukça ilginçtir.

Dünya çapında, uyuşturucu madde müptelâlığına değin veriler konusunda gerçekçi olmak oldukça zordur. Uyuşturucu madde ve ilâç suistimali yasaklanmış olduğundan, bu konudaki veriler subjektif unsurları içine alan bir kaç tahminin ötesine gidememekte ve bu netice de ilmilikten yoksun kalmaktadır. Bununla beraber, bazı tahminlere aşağıda yer verilmiştir.

Afyon bakımından, her yıl tıbbî ve ilmî kullanım için ihtiyaç duyulan miktar 800 - 900 ton civarında ise de, bir kaç yıl öncesi Merkezî Narkotik Daimi Meclisince yapılan tahmine göre, gayrî kanunî pazarlama için istihsal olunan afyon miktarının 1 200 ton olduğu belirmiştir. Milletlerarası Narkotik Kontrol Meclisinin görüşü, bu miktarın daha fazla olduğu merkezindedir. Kako liflerine duyulan ihtiyaç miktarı ise 300 tondur. Resmî olarak belirtilen verilere göre, her yıl istihsal edilen kako lif miktarı 12 000 ton ve gerçekte ise bu miktarın 30 000 ton olduğu tahmin edilmektedir. Netice olarak, Dünya'da istihsal edilen miktarın % 98 si hiç bir yararlı gayeye hizmet etmemektedir. Esrar (cannabis) bakımından ise, sıhhatli bir veri vermek kabil değildir. Esrar, tropik bölgelerden İskandinavya'ya kadar Dünyanın her yanında yetiştirilmektedir. Ekseri memleketlerde lif ve tohumu için yetiştirilen bu maddenin büyük bir yüzdesinin gayrî kanunî gaye için yetiştirildiği belirgindir. Hindistan ve Pakistan'da koca karı ilâcı olarak kullanılan esrardan modern tıpta yararlanma söz konusu değildir.

Psikotropik maddeler bakımından, normal tedavi için ne ölçüde kullanıldığı hususunda elde veri mevcut değil ise de ; 10 yıl öncesine dek bu maddenin bilinmediği bölge ve memleketlere yayıldığı görül-

müştür. Avrupanın bazı memleketleri ile Afrikanın tropik bölgeleri bu arada yer almaktadır. Bunun nedenleri olarak, daha tehlikeli ilaç formlarını kullanma yolunda beliren temayül ; gayrî kanuni trafik konusundaki verilerin işaret ettiği üzere, afyonun yerini eroinin, marijuana'nın kinide esrarın aldığı; nisbi olarak, psikotropik maddeleri kullanma konusunda bir temayülün belirttiği ve özellikle, **amphetamines** ve sentetik hallüsinejenlerin görüldüğü belirtilebilir.

İran ve Tayland gibi memleketlerde eroinman sayısının son on yıl içinde kaydettiği artış nedeniyle ciddi bir sorunun mevcudiyeti ileri sürülmüştür. Bu memleketlerdeki müptelâ sayısının binlerce olduğu tahmin edilmekte ve görülen artış kontrol altına alınmadığında, geometrik dizi şeklindeki artış neticesi, bir nesile ait nüfusun üçte birinin etkileneceği ileri sürülmektedir. Bu memleketlerin geniş ölçüde etkilenmesi neticesi, diğer memleketlere sirayet vasıta ve kaynağı olabileceği göz önünden uzak tutulmamalıdır.

Kako liflerinin Andes'teki Hindistan nüfusunun iki ilâ dört milyonu tarafından, özellikle, çalışma çağında bulunanlarca, çiğnendiği tahmin edilmektedir. Esrar yönünden bir değerlendirme, halen, bir konjektürden öteye gidemeyecek ise de, bu maddenin kullanılışındaki suistimal göz önüne alındığında, 20 milyon insanın esrardan etkilendiğini belirtmek aşırı bir iddia olmayacaktır.

Polis istatistiklerine göre, Türkiye'de en fazla kullanılan uyuşturucu madde nevi olarak esrar yer almakla olup ; yıllar itibariyle, bu maddeye değgin polis istatistikleri aşağıdadır.

Yıl	Kullananların sayısı
1966	954
1967	1 056
1968	1 256
1969	1 980

Polis istatistiklerinin gerçek durumu aksettirmekten yoksun olduğu kriminolojik bir olgu olarak belirtilebilir. Karanlıkta kalan tiryakiler bir tarafa bırakıldığında bile, durumun gerçekçi olamayacağı, Bakırköy Akıl ve Sinir Hastalıkları Hatanesince ön görülen tatbikat açısından da belirgindir : polis tarafından sokakta bulunarak hastaneye getirilen şahısların ailesi veya yakınları ile yapılan mülakat neticesi uyuşturucu madde kullandıkları anlaşıldığından durum savcılığa intikal ettirilmemektedir.

Psikotropik maddelerin, merkezî sinir sistemi müsekkini olarak suistimaline ise, endüstriyel memleketlerde ve Güney - Doğu Asya'da şahit olunmuştur. Tahrik edici maddeler ve özellikle amphetamines bakımından, İsveç'te aşık bir suistimal mevcut olup; bu neviden suistimalin İngiltere, U.S.A., ve ekseri Afrika memleketlerinde artış kaydettiği müşahade edimiştir. Amphetamines'in Türkiye'ye de sıçradığı, 7 - 9 Ekim 1970 tarihlerinde Avrupa Konseyinin Uyuşturucu Maddeler ve İlâça Bağımlılığın Cezaî Yönleri konusundaki Alt - Ekspertler Komitesinin İstanbul'da yaptığı toplantıda, Prof. Dr. A. Songar tarafından belirtilmiştir. Hallusine jenler, örneğin L.S.D., gelişmiş memleketlerde yaygınlık göstermekte ise de gelişmekte olan memleketlere de sıçrama riski göz önünde tutulmalıdır.

Uyuşturucu madde sorununun en önemli yanlarından biride bu sahada yapılan kaçakçılıktır. Bu kaçakçılık ve trafik, milletlerarası seviyede geniş, zengin ve profesyonel suçlu grupları tarafından organize edilmekte; elebaşları ender olarak yakalanıp, ceza görmektedir. Trafik mekanizması, liderleri, finansman yönünden destekleyicileri, toptancıları, nakliyecileri, mahalli dağıtıcıları ve en son olarak ufak satıcıları (ki bunların ekserisi müptelâ kişiler) içerisine almaktadır.

Mevcut yasalkayıcı normlar karşısında, uyuşturucu madde - müptelâsı maddeyi temin edemediğinde, hastalığı tarafından cezalandırılmakta, maddeyi temin edip yakalandığında ise, adlî organ tarafından cezalandırılmaktadır.

Cezai Tanzim ve Kontrol

Uyuşturucu maddeyi kullananla, trafiğini yapanları aynı suçlu ailesinin üyeleri olarak görmek ve cezaî müeyyideler açısından düşünmek hatalı bir siyasettir. Müptelâlık sorunu sosyal bir tehlike ve kötülük olarak düşünülmek gerekir; ve ekseri müptelâlarda ekonomik ve sosyal yetersizlikler içerisinde olduklarından, bu kişilere yöneltilecek tretman metod ve teknikleride prensip itibariyle ekonomik ve sosyal nitelikte olmalıdır. Aksi takdirde, yarardan ziyade zarar ika edilmiş olacaktır.

Uyuşturucu madde problemi yönünden farklılaştırılmış ceza tatbiki yerinde olup; ağır cezalar, profesyonel trafikçiler için; daha az ağır cezalar taşıyıcılar için; ufak çapta trafikle meşgul olanlara daha fazla derecede hafifletilmiş cezalar - kendileride bu maddeyi kullanmış ise, hapis cezasına alternatif tedbirler, örneğin erteleme ile zorunlu tedaviye sevkinin ön görülmesi; kullananlar için sosyal bir müeyyide olarak, zorunlu tedavi formu söz konusu edilmelidir.

Türk Ceza Kanununda, farklılaştırılmış bir ceza sistemi mevcut ise de, ön görülen cezalar her suç nevi bakımından oldukça ağırlık arz etmektedir. Kanunda sadece müptelâ kişiler bakımından salâhi tıbben te beyyün edinceye kadar hastanede muhafaza ve tedavisi kabul edilmiş olup, esrar alışkanlığına tutulan kişilerin Adli Tıp Müessesesinin 13 Mayıs 1970 gün ve 8093. A/7031 sayılı kararı ile iptilâ kabul edilmemesi neticesi, bu kişiler için sosyal bir tedavi tarzı olarak hastane yerinde cezaevine gönderilmesi ön görülmüş bulunmaktadır.

Hiç şüphesiz, yasak edilen maddenin kullanmak maksadiyle, kişi üzerinde bulundurulması suç olarak kalmalıdır; aksi taktirde, cemiyet müdahale imkânına sahip olmayacağı gibi müptelâ kişileri tedaviyede sevk edmiyecektir. Uyuşturucu madde müptelâsı cemiyet için tehlike olup, diğerlerini de etkilemek suretiyle, yeni müptelâların doğumuna sebep olmaktadır. Bu durum, Türkiye bakımından oldukça önemli bir faktör olarak belirmektedir; zira, uyuşturucu madde kullanımına arkadaş etkisiyle başlanıldığı sosyolojik bir olgu olarak aydınlık kazanmıştır. Hiç şüphesiz bu nevi suçların sosyal tedbirler ile kontrol altına alınmak yöntemi takip edilmeli; polis, adli organ ile yasama organı bu ihtiyaçtan bilgili kılınmalıdır. Bunun önemi aşağıdaki açıklama ile daha belirgin hale gelecektir.

Cezaevinde veya akıl hastanesinde uyuşturucu maddeden zaruri olarak tecrit edilmiş ve bu maddeyi uzun süre kullanmamış bir kişinin müesseseyi terkinde bu maddeyi ısrarla kullanmasının nedeni konusunda tatminkâr bir cevap bulmak kabil olmamaktadır. Yalnız, tarih potası içerisinde bu hareketi kontrol altına almayı hedef tutan çeşitli memleketlerdeki yasa tatbikatı yeteri kadar etkili olmamıştır. Uyuşturucu madde müptelâlığının otoritesi, hukukun otoritesinden daha yoğun ve etkili olmakta; uyuşturucu madde için arzu duyulduğunda, bu arzusunun yasama yoluyla, baskı ile silinmesi kabil olamamakta; taksitle adam öldürme planını yürüten satıcı için, hiç bir ceza ve hatta ölüm cezası pek fazla ağır bir ceza olarak belirmemektedir.

Tarih süresinde, Türk Ceza Kanunundaki hükümler açısından bir değerlendirmeye yer vermek amacıyla (elde mevcut) istatistiki verilere aşağıda yer verilmiştir.

Türk Ceza Kanunu maddelerine göre, ceza mahkemelerince mahkûm olanların dağılışı.

Yıl	Madde (403 - 404)	Toplam
1952	231/1939	2.170
1953	271/1901	2.172
1961	243/693	936
1962	260/830	1.090

1953 yılında Türk Ceza Kanununda yapılan tâdil ile, uyuşturucu maddeyi izinsiz olarak memlekete sokmak ve satmak 1 yıldan 5 yıla, uyuşturucu maddeyi kullanmak ise 2 aydan 6 aya kadar hapis cezasını müstelzim iken, birinci şıktaki cezalar 10 yıldan az olmamak üzere (satanlar için 5 yıldan az olmamak üzere ağır hapis) ve ikinci şıktaki ceza ise, 3 yıldan 5 yıla kadar olarak ön görülmüştür. Diğer bir ifade ile, her suç nevi için ön görülen cezalar arttırılmıştır.

Uyuşturucu madde satan ve kullananlar miktarının bir an için memlekette sabit olduğu kabul edildiğinde, yukarıdaki verilerin ışığında ve Türkiye nüfusunun 1953 yılından bu yana kaydettiği artış karşısında, Türkiye'de uyuşturucu maddenin bir sorun olmaktan çıktığını ileri sürmek doğal bir netice olarak belirtilmektedir.

Zahiri görünüş bu olmakla beraber, Ceza Kanununda ön görülen ağır cezalarla bu suçların önlendiği ileri sürmek gerçekle bağdaşamayacaktır.

Herşeyden evvel uyuşturucu madde kullananların kesin tedavi tarzlarının bilinmediği 1953 yılı ve öncesi, cezaların az olması ve bu şahısların diğer suçlara nazaran daha fazla mükerrir olmaları neticesi beliren devir karşısında kullananların fazla olduğu belirmekte idi; bu gün ise, cezaların ağırlığı neticesi kullanan veya satan suçlu, uzun süre cemiyetten uzaklaştırılmakta ve mahkemelere intikal eden dava ve suçlu sayısı da o nispette azalmaktadır. Durum böyle olmakla beraber, yukarıda belirtildiği üzere istatistiklerin gerçek durumu (karanlık sayı nedeniyle) aksettirmediği de şüphe götürmez bir nitelik arz etmektedir. 1969 Yılı içerisinde cezaevlerine uyuşturucu madde suçlusu olarak 1436 kişinin girmiş olmasında ihmal edilemeyecek bir duruma işaret etmektedir.

İptilâ Kavramı

Türk Ceza Kanununda uyuşturucu madde kullananlara verilecek ceza bakımından da madde nevi yönünden bir fark gözetilmemiş ve esrar kullananda aynı cezaî müeyyide tehdidi altında bırakılmıştır.

Bu münasebetle, Adli Tıp Müessesesi Reisliğinin, yukarıda sözü edilen kararı üzerinde durmak yerinde olacaktır. Meclisce, esrar kullanmanın iptilâ yaratmadığı belirtilmekte ise de, bu hususta bir deyim limbosundan ileri gidilmediğini belirtmek; kullananların tecrit edilmeleri halinde sadece ruhi mahrumiyet arazi göstermeleri yanında, şahsiyet ve sosyal yaşantı fonksiyonunda beliren intibaksızlar neticesi esrarın da iptilâ yarattığını söylemek gerçekçi bir ifade olacaktır. Bu konuda cemiyet yönünden önem arz eden husus, madde kullanmanın şahsın sosyal hayatını etkileyip etkilemediğidir. Yazarın kanısına göre, Meclisce bu husus ihmal edilmiş bulunmaktadır. İngiliz Psikiyatristlerinden Dr. P. H. Connell'in görüşü de bu merkezde olup, iptilâ deyimine fazlaca ehemmiyet verilmemesini tevsiiye etmektedir.

Tretman

Uyuşturucu madde kullanılmasının başarılı olarak terkinin sağlanması, tıbbî - sosyal gözetimi içine alan devamlı bir kontrolü gerektirmektedir. Kontrol vetiresi, cezaevi veya hastanede ön görülen tretman sonrası cemiyette de devam eden rehabilitasyon faaliyetlerini (psikiyatrik, ailevi, eğitsel ve meslekî) de içine almalıdır. Uyuşturucu madde kullananların cemiyette uzun süreli olarak korunması (after-care) şüphe götürmez bir ihtiyaç olarak belirlemektedir. Halihazırda, cezaevi müesseselerinde suçlular eğitsel faaliyetler yanında atölye çalışmaları ile sanat eğitimine tâbi tutulmakta; cezaevi cemiyeti ve daha sonra cemiyette nasıl yaşanılması gerektiğini öğrenmektedirler. İlâve olarak, cezaevine uyuşturucu madde girmemesi için devamlı kontrol ve aramalar yapılmaktadır. Yakın bir gelecekte, tahliye edilen uyuşturucu madde suçlularının cemiyete gözetim ve bakım, Cezaların infazı sırasında ve infazdan sonraki korunmaya ait kanun Tasarısının kanunlaşmasıyla sağlanacaktır.

Tretman Personeli

1965 tarihli **Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanunla**, uyuşturucu madde suçlusu için özel müesseseler ihdas edilmiş ve bu müesseselerde özel bir tretman nevi uygulanması plânlanmış bulunmaktadır. Hiç şüphesiz bir programın yarar gösterip göstermemesi, personele dayalı olmakta ve halihazırda özel yeteneklere sahip infaz personelinin olmaması nedeniyle, islâh olmuş sabık - uyuşturucu madde hükümlülerinin islâh elema-

nı olarak kullanılması gereği akla gelmektedir. Bu nevi bir tatbikat Türkiye yönünden yeni olmayacaktır. Cezaevlerimizde eski hükümlüler usta olarak atölyelerde çalışmakta; ve bu atölyelerdeki suçluların disiplin yönünden arz ettiği problemler diğer sivil ustaların bulunduğu atölyelere nazaran ihmal edilebilir bir durum göstermektedir.

Hiç şüphesiz, uyuşturucu madde kullanan veya müptelâ kişilerin başarılı tedavisi, tamamiyle, profesyonel veya sabık müptelâ kişilerin aynası değildir. Etkili bir tretman, akademik diplomalara dayalı olmadığı gibi uyuşturucu madde tecrübe etmişliğede dayalı bulunmaktadır.

Tretman Kavramı

Bu münasebetle, tretman ilişkisini tanımlamak yararlı olacaktır. Bir tretman ilişkisi, iki veya daha ziyade kişinin birbirlerini eşit insanlar görerek, karşılıklı hürmete dayalı, birbirlerine karşı sorumlu bir ilgililik içerisinde, bu münasebete katılan şahısların şahsi gelişmesini ön gören bir vetiredir. Yukarda belirtildiği üzere, personel azlığı nedeniyle tretman ilişkisinin ikiden ziyade kişiyi içine alması ve grup çalışması şeklinde belirmesi bir ihtiyaç olarak belirmektedir. Bu çalışmalarda, kişilerin kendilerine hürmet ve saygılarının sağlanması veya restore edilmesi gerekmektedir. Bu vetirede, yardımcı kişi (terapist, sabık - müptelâ, sosyal hizmet uzmanı veya arkadaş) kendisine yardım edilen kişi kadar değişmekte ve gelişmektedir.

Tretman kavramının bu şekilde yorumlanması, geleneksel anlamdan daha geniş ve dinamik bir nitelik arz etmektedir. Sabık - müptelânın, bu çerçevede fonksiyon görebilmesi için, herşeyden evvel, hareketleri yönünden kendisi ve yardım edeceği kişi bakımından devamlı gelişme ile karşı tarafa sorumlu bir ilgi duyma şeklinde beliren felsefeye inanmış olması; değişime hazır; hatalarını kabullenir; samimi; sözleri ile hareketleri arasında uyumluluk bulunması; yardım edeceği kişiyi dinleyebilme yeteneğine sahip olması gerekmektedir.

Sabık - müptelânın diğer tretman personeline nazaran avantajlı durumu, müptelâ olan bir kişinin ihtilâflarını hissedebilmesi ve bu kişinin içinde bulunduğu ezinti ve azabı tecrübe etmiş olmasındadır. Bununla beraber, sabık - müptelâ deyimini bir etiketten ibaret olup; doktor, psikolog, sosyal hizmet uzmanı etiketlerinden olduğu gibi etiketle birlikte kişinin özel ve iş hayatında liderlik vasıflarına sahip olması, sorumlu ve müvazeneli bir kişi olarak sevebilmesi, samimi olması ve değerlerinde aynı yöne yöneltebilmesi gerekmektedir.

Gerçekten islâh olmuş bir müptelânın, kendi iyileşimini tamamlamış, tecrübeli ve kendisini normal yaşantıya adanmış olması nedeniyle, başkalarına da yardım edebilme yeteneğine sahip olabileceğini belirtmek yerinde olacaktır.

Cezaevlerinde ön görülen tedavi formu olarak grup çalışmasından yararlanılması gerekmekte olup, bu hususun Türk Cezaevlerinde tretman yönünden plânlandığını belirtmek yerinde olacaktır. Grup çalışması ve tartışmasında suçluların rehber nezaretinde birbirlerine yardım etmesi gaye edinilmiş; grup tartışmasında yer alan konuların yatakhanelerde de konuşulması ve bu suretle birbirlerini etkilemeleriyle kendilerini ve diğerleri hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanmış olacaktır.

Cezaevi müesseselerinde verilen konferans ve öğütlerde alışkanlıktan kurtulmanın şahsın kendi iradesine bağlı olduğu, kişinin kendisini kurtarma yolunda çaba sarfetmesi gereği belirtilmekte olup, grup çalışmaları ile, hiç şüphesiz, daha etkili bir tretmana gidilebilecektir.

Uyuşturucu madde müptelâlığının hastalık veya suç olarak kabul edilmesi hususu artık münakaşa konusu olmaktan çıkarak müptelâlığın bir hastalık olduğu ekseri memleketler tarafından kabul görmüştür. Konu, daha ziyade, hastanın zorunlu olarak hastaneye sevkı hususuna yönelmiş ve bu husus Milletlerarası seviyede münakaşa ve tartışma konusu olmuştur. Türk Psikiyatristlerinin ekserisi zorunlu olarak hastaneye sevk lüzumuna kani olup; hastanın, ancak bu şekilde tedavi altında tutulabileceğini ileri sürmektedirler. Memleketimizdeki normatif düzenlemede bu şekildedir. Tabiatıyla, zorunlu olarak hastaneye sevk altında, mühim olmamakla beraber, suçlu olmaklıkta yatmaktadır.

Bakırköy Akıl ve sinir hastalıkları hastanesinde müptelâ kişilerin tedavisi aşağıdaki şekilde yapılmaktadır :

Ekseri hallerde, toksit madde ani olarak kesilerek (hızlı sevrage) tedaviye başlanılmakta; vücuttaki toksit maddenin bir an evvel atılması gayesiyle hastaya müşhil verilmekte; şiddetli krizlerde bazı hipnotikler ve nörovejatif sistemi regule eden ilaçlara başvurulmaktadır.

Abstinans devri, bu suretle, geçtikten sonra tedavinin ikinci faslı olan ruhi tedavi gelmektedir. Gerçekte, bu tedavi **sevrage**'den evvel başlayarak hasta iyi oluncaya kadar, tahminen 4-5 ay kadar devam etmektedir. Bu devrede hasta kontrol altında çalıştırılmakta ve kırılan itimadı ve cemiyete karşı olan güvensizliği grup psikoterapisi ile giderilmeğe çalışılmakta ve aynı gayenin tahakkuku için servis içi rehabilitasyon çalışmaları yapılmaktadır. Servis içi faaliyet olarak, şimdilik, montaj işleri

yapılmakta; hastaların dışarıya çıkarılmaları mahzurlu görüldüğünden hastane içinde çok daha geniş nitelik arz eden rehabilitasyon çalışmalarından yararlanmaları mümkün olamamaktadır.

Hastaneye son on yıl içerisinde yılda ortalama 350 - 400 hasta intikal etmekte olup; bu hastaların müesseseyi terklerinde tedavileri kesinlikle belirmiş olmalarına rağmen, hastaneyi terklerinden iki-üç ay sonra tekrar hastaneye geldikleri tespit edilmiştir. Anlamsız bir paradoks ifade eden bu öneri, müessese sonrası sosyal gözetim ve bakım servislerinin tekâmül etmemiş olmasından ileri gelmektedir.

Fazla miktarda esrar kullanmış hastalarda şizofreniye benzer reaksiyonlar belirmekte ve hasta toksit maddeye bağımlılıktan kurtarıldığında bu reaksiyonlarda zail olmaktadır. Çeşitli uyuşturucu maddeleri kullanmış kişilerde ise, sara benzeri durumlar belirmektedir. Bunların da tedavi sonucu kaybolduğu hastane doktorları tarafından belirtilmiştir.

Sonuç . Memleketimizde, sosyal ve ekonomik intibaksızlık ve yetersizliğin tezahürü olarak beliren müptelâlık hali, yukarıda belirtildiği üzere, ekseriya arkadaşın etkilemesi neticesi tezahür etmektedir. Cemiyette bu kişileri **esrarkes** gibi deyimlerle etiketlemekte ve cemiyetten psikolojik ve maddesel olarak tecrit ettiklerinden müptelâ kişinin tedavisi memleketimiz yönünden oldukça ciddî bir sorun olarak belirmektedir. Tedavi yönünden mühim olan husus, hastanın **abstinans** sonrası uzun süreli olarak sosyal tedaviyle birlikte, gerektiğinde psikiyatrik tedaviye tâbi tutulması gereğidir.

Sonuç olarak, uyuşturucu maddenin doğurduğu sorunlar sadece ceza hukuku ile çözümlenebilecek nitelikte olmayıp; bu konuda diğer sosya' müessesese ve organlara büyük bir sorumluluk düşmektedir.

HAZIRLIK KOVUŞTURMASINDA C. SAVCISININ SULH YARGICINDAN KEŞİF İSTEMESİ

Yazan : Ali BAYKAL
(İhsaniye C. Savcısı)

PLÂN :

- I — Keşfin tanım ve önemi,
- II — Keşfin konusu,
- III — Uygulamalarda keşif,
- IV — C.M.U.K. nun 78. maddesine göre keşif yapmak görevi,
- V — Hazırlık kovuşturmasında C. Savcısının sulh yargıcından keşif yapılmasını istemesi ve Yargıtay'ımızın iki içtihadı,
- VI — Sonuç.

BİBLİYOGRAFYA :

- 1 — Prof. M. Tahir Taner, C.M.U.K. kitabı, 1950.
- 2 — Prof. Baha Kantar, Ceza Muhakemeleri Usulü, 1957.
- 3 — Prof. Faruk Erem, Ceza Usulü Hukuku, 1968,
- 4 — Prof. Nurullah Kunter, Ceza Muhakemesi Hukuku, 1961.
- 5 — M. Muhtar Çağlayan, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, 1960.
- 6 — Necmi Türkel, cezada ve hukukta keşif, 1969.
- 7 — M. Tahrir Cantez, Tatbikatta C. Savcılarının görevleri ve İnfaz Hukuku, 1962.
- 8 — Necmettin Bilecen, Ceza dâvalarında usül ve tatbikatı, 1964.
- 9 — Dorktrin ve içtihad bülteni, 1969 - 1, Ankara 1969.
- I — Keşfin tanım ve önemi :

Hukuk yargılamasında olsun, ceza yargılamasında olsun yargıcın, gerçeği, haklıyı ya da hakkı aradığı söz götürmez bir ilkedir. Ancak gerçeğe varmada yargıcın «Vicdanı kanaat» indan ayrı olarak bir takım delillere dayanması zorunludur. Aslında çağdaş uygulamalarda delillere dayanmayan «Vicdanı kanaat» kavramı da önemini yitirmiş bulunmaktadır. İşte, bu yönleriyle keşif, yargıcın hukuk veya ceza uygulamasında dayandığı delil niteliğinde bir kavram ve bu niteliği bir yana aynı zamanda «Delillerin kaybolmasını engelleyen bir koruma tedbiridir».

Bir gözlem olayı olan keşif çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Örneğin, Prof. M. Tahir Taner : «Keşif, suçun kendisine, nasıl işlendiğini, işlendiği yerin ve suça taalluku olan yerlerin veya eşyanın hal ve vaziyetini, suçun iz ve eser ve delillerini tesbit için yapılan adli bir muamele-

dir.» (1) şeklinde tanımlanmakta, Prof. Baha Kantar ise : «Keşif, yargıcın beş hissi vasıtasıyla yapmış olduğu tetkiktir» (2) demektir. Bu halyle de keşif, görmek, işitmek, koklamak, tatmak ve dokunmak suretiyle yapılabilmektedir.

II — Keşfin Konusu :

- a — Bir mahal veya mevki,
- b — Taşınır veya taşınmaz mallar,
- c — Şahıslar olabilir.

III — Uygulamalarda keşif :

a — Doğrudan doğruya keşif (Bu keşifte suç veya olay yerinin görüldüğü gibi tesbiti yapılır).

b — Temsili veya tatbiki keşif (Bu keşifte de olay yerinde aynı şartlar hazırlanarak olayın temsili şekilde canlandırılması yapılarak tesbit edilir) olmak üzere ikiye ayrılır.

IV — C.M.U.K. nun 78. maddesine göre keşif yapmak görevi :

Bu görev;

- a — Hakim,
- b — Naibi,
- c — İstinabe olunan hakim,
- d — Gecikmesinde sakınca olan hallerde C. Savcısına aittir.

Mehaz kanununda C. Savcısının keşif yapması olanağı yoktur. Ceza Yargılama Usulü Yasamız Mehaz Kanunun aksine 78. maddesinde C. Savcısına da «Tehirinde mazarrat umulan hallerde» keşif yapmak ödevini yüklemiştir. Ama Prof. Faruk Erem : «Hakimden gayrısının yaptığına keşif denemez. Bunlar birer tesbit ameliyesidir» (3) demektedir.

Fakat 3005 Sayılı Yasa bakımından ortaya bir sorun çıkmaktadır. C. M. U. K. nun 158/1 maddesi gereğince meşhut suçlarda, sulh yargıcı gerekli kovuşturma işlemlerini resen yapabilir. Ancak 3005 Sayılı Yasa'nın 4. maddesinin 5. fıkrasına göre «Ağır Ceza mahkemesinin vazifesine giren meşhut cürümlerde delil tesbitine dolayısıyla keşife ait işlemleri yapmağa münhasıran» C. Savcıları yetkilidirler.

(1) Prof. M. Tahir Taner, C. M. U. K. Kitabı, 1950.

(2) Prof. Baha Kantar, Ceza Muhakemeleri Usulü, 1957.

(3) Prof. Faruk Erem, Ceza Usulü Hukuku, 1968, Shf. 373.

V — Hazırlık Kovuşturmasında C. Savcısının sulh Yargıcından keşif yapılmasını istemesi ve Yargıtay'ımızın iki içtihadı :

C.M.U.K. nun 148. maddesine göre, kamu dâvasını açmak görevi C. Savcılarına verilmiştir. Savcıların kamu dâvasını bir takım delillere dayanarak açmaları zorunludur. Delilsiz, dayanaksız dâva açmak yurttaş gereksiz yere mahkeme huzuruna çıkarmak ve mahkeme işlerinin kabarması sonucunu doğurur. C. Savcısına C.M.U.K. nun 163 - 164 ve benzeri maddelerinde tanınan kovuşturmaya yer olmadığına karar vermek hakkı aynı zamanda ona, delilleri toplamak, muhafaza etmek ve gerekirse değerlendirmek yetkisini de vermektedir. C.M.U.K. muza göre delil niteliği inkar edilmeyen keşfin yapılması da bu yönlerden C. Savcısına verilmiş bir hak olmak gerekir.

Kamu dâvasına ait hazırlık kovuşturmasını yapan C. Savcısı, keşif yapılması zorunluğu ile karşılaşır ya, C.M.U.K. nun 78. maddesi'ne dayanarak gecikmesinde sakınca var gerekçesiyle keşifi bizzat yapacak veya böyle bir durum yok ise C.M.U.K. nun 155. maddesine dayanarak aslında yargıç tarafından yapılması gerekli bir işlem olan keşfin yapılmasını sulh yargıcından isteyecektir.

Sulh Yargıcı yasanın açık ifadesine göre : «İstenilen muameleye, işin vaziyetine göre kanunen cevaz olup olmadığını tetkik edecektir». Ancak bu inceleme istenilen muamelenin niteliğine bakarak bu muamelenin yapılmasına yasalarca bir engel bulunup bulunmadığı konusundadır. Yoksa böyle bir işleme gerek olup olmadığı konusunda değildir.

Nitekim bir dikkatsizlik ve tetbirsizlikle yaralama olayında C. Savcısı'nın keşif isteğinin reddi yolunda olay yeri sulh hakimliğince verilen karara karşı itirazın aynı yer Asliye Ceza hakimliğince reddi üzerine işin yazılı emir yolu ile Yargıtaya ulaşması üzerine Yargıtay 4. Ceza Dairesi 8/10/1965 gün ve 5519/5954 sayılı İçtihadı ile yukarıdaki açıklamamıza uyar yönde karar vermiştir. Karşılaştırmak bakımından kararı aynen alıyoruz :

«C. Savcısı kendisi yapması mümkün iken hazırlık tahkikatı sırasında olay yerinde keşif yapılmasını sulh hakiminden talep eylediğine nazaran, bu hakimın artık işin hazırlık tahkikatı safhasında olduğundan ve keşif C. Savcısı tarafından yapılmasında bir sakınca bulunmadığından bahisle ve hadisede, tehirinde zarar umulan hal mevcut olduğu yolunda bir düşünce öne sürerek talebi reddeylemeye kanunen yetkisi bulunmadığı» demektedir.

Bu içtihadın öz düşüncesi kanımızca şudur : Hazırlık kovuşturması sırasında keşif yapılması gerekip gerekmediğinin ve keşfin «tehirinde mazarrat bulunup bulunmadığının» takdiri C. Savcısına aittir.

Oysa Yargıtay'ımızın yeni bir uygulaması yukarıda sözünü ettiğimiz içtihadı ile taban tabana çelişmektedir. Bu içtihad Yargıtay 6. C. D. 13/6/1969 gün ve E. 3697, K. 3628 sayılı içtihadıdır. Ve aynen :

«Mer'aya tecavüzden sanıklar, D..... ve arkadaşları hakkında yapılmakta olan hazırlık tahkikatı sırasında; C. savcılığının olay yerinde keşif yapılarak, tecavüz edildiği iddia olunan yerin mer'a olup olmadığıнын tesbiti yolunda vuku bulan talebinin reddine dair İhsaniye Sulh Ceza Mahkemesinden verilen 22/5/1969 tarihli karara vaki itirazın keza reddine ilişkin bu yer Asliye Ceza Hakimliğince ittihaz olunan 26/5/1969 günlü kararın (C.M.U.K. nun 155. maddesinin açık hükmü muvacehesinde C. Savcılığının, vuku bulan keşif talebinin kabulü gerekeceği gözetilmeden, yazılı şekilde karar ittihazında isabet görülmediğinden bahisle C.M.U.K. nun 343. maddesi gereğince) bozulması lüzumu Yüksek Bakanlığın 9/6/1969 günlü ve 24711 sayılı yazılı emrine atfen C. Bassavcılığı makamının 11/6/1969 günlü ve 41 sayılı ihbarnamesiyle istenilmiş ve dosya 12/6/1969 gününde daireye gönderilmekle okunarak gereği düşünüldü :

Evrak münderecatına, sanıklara yükletilen suçların niteliğine ve gösterilen gerekçeye ve esasen sulh hakiminin, istenilen muameleye işin vaziyetine göre kanunen cevaz olup olmadığını tetkike ve bu itibarla takdire yetkisi bulunmasına göre, yazılı emre atfen ihbarnamede gösterilen sebep varit görülmemiş bulunduğundan (.....) kararın bozulması isteminin reddine» demektedir.

Bu içtihadın da öz düşüncesi, sulh yargıcı, C. Savcısının keşif isteğini suçun niteliğine, istenilen muameleye, işin vaziyetine göre takdirini kullanarak red edilebilecektir şeklindedir.

VI — Sonuç :

Ceza Yargılama Usulü Yasamızın keşif kavramı hakkındaki ana kurallı keşfin yargıca ait işlerden olmasıdır. Biz bu bakımdan Yargıtay'ımızın yukarıda arzettiğimiz ikinci içtihadına katılamıyoruz. Çünkü, bir yandan keşifi yargıçça yapılacak işlerden sayıp, gecikmesinde sakınca olmadıkça C. Savcısına keşif yapmak yetkisi vermiyerek, öbür yandan da yargıca keşif isteğini reddetmek için geniş bir takdir alanı bırakmak

uygulamalarda işlerin sürüncemede kalması, delillerin kaybolması ya da yurttaşın az uz delillerle mahkemelerde sürünmesi sonucunu doğurur. Bunun gibi hazırlık kovuşturması bakımından en değerli işlerden olan keşfin çeşitli nedenlerle yapılamaz oluşu hazırlık kovuşturmasını yalnız tanık dinlemeye inhisar eden bir işlem derecesine indirir.

Bu yönlerden bu içtihad çelişmesinin delil toplamayı kolaylaştırır bir biçimde giderilmesini bekliyoruz.

ADLÎ ZABITA KURULMASI ZORUNLULUĞU

Yazan : Nuri Kaya IŞIKLAR
(Kiği C. Savcı Yardımcısı)

Plân :

- 1 — Giriş
- 2 — Neden lüzumludur.
 - A — Polis Teşkilâtı Kanununa göre
 - B — Jandarma kanununa göre
- 3 — Nasıl olmalıdır.
- 4 — Sonuç.

1 — Giriş

Bugün Zabita denince aklımıza asayiş ve emniyet kuvveti gelir. Bu kuvveti de polis ve jandarma birlikleri teşkil eder. Her şehrimizde jandarma kuvveti bulunmasına rağmen polis teşkilâtı yoktur. Böyle yerlerde bütün görevi jandarma birlikleri yüklenmiştir.

Fakat bu teşkilâtların başında kazalarda kaymakam vilayetlerde valiler bulunmaktadır. Bu makamlar tamamen siyasî makamlardır. Halbuki Adliye zabita vazifesini görecek polislerin jandarmanın tamamen müstakil bir makama bağlanması şarttır. Bu makamda ancak Adliye mekanizmasının idare işlerini yürüten savcılık makamı olabilir. Ancak bu takdirde her türlü mülahazadan uzak olarak zabita görevini yerine getirir.

2 — Neden lüzumludur.

Türkiye'de 2 zabita kuvveti vardır. Polis ve jandarma kuvveti. Bunlarında her türlü tayin ve terfi işleri İç İşleri Bakanlığına bağlıdır. İç İşleri Bakanlığının temsilcileri Vilayetlerde Valiler Kazalarda Kaymakamlardır. Dolayısıyla Emniyet asayiş kuvvetleri valiler ve kaymakamların emrindedir. Bu şu demektir. Kaymakamın veya valinin istemediği olaylarda zabita adliye yardımcı olmakta güçlük çeker. Çünkü Savcı sadece adli vakalarda jandarmaya veya polise delilleri toplaması veya tahkikatına yardımcı olması için emir verir. Bu emrin müeyyidesi nedir? Emrin yapılmaması halinde durum ne olur? Kaymakam ve Valiler için durum kolaydır. Çünkü bu makamlar zabitanın sicil amiridirler. İcaba halinde başka yere nakil yetkileri vardır. Ve emirlerini başka bir polis me-muruna veya jandarma komutanına yaptırma imkanları her zaman için

mevcuttur. Peki savcı nedir? Ne onların sicil amiridir ne de onların başka yere nakil yetkisi vardır. Sadece zabıta amiri ise hakimler kanununa tabi olduklarından izin verilirse takibat yetkisi vardır. Değilse hakkında tahkikat açar ve mahkemeye verir. Tabi bu durum bir iki günde bitmez. Ama bir suç üstü dâvasının tahkikatı en fazla üç gün içinde bitmesi lâzımdır. Savcı polisten jandarmadan yardım görmezse ne sanığın ifadesini alabilir ne de delilleri toplayıp mahkemeye dâvayı açarak sanığın tecziyesini sağlayabilir. Böylece olaylara zamanında el konularak suçluların en kısa bir zamanda cezalandırılması imkanı yok olmuş demektir.

Bu duruma isim zikretmeden canlı bir misal verilecek olursa : Kazanın birinde savcı yardımcılığı yaparken kaymakamın eşi hakkında şikâyet dilekçesi verildi. Amme menfaati gördüğümüzden tahkikata giriştik. Fakat Kaymakam ben eşimi mahkemeye göndermem diye diretti. Nitekim polisler getirmeye çekindiler. Adliye ile idare arasında bocalamaya başladılar. Adli mekanizma durmuştu. İşlemiyordu. Neticede İdarî mekanizmanın isteği oldu. Şikâyetçi dâvasından vazgeçti ve olay böylece kapandı. Buradaki anlattığımız basit fakat adli zabitanın kurulmasını zarurî olarak gösteren olayımız kanunun ehemmiyetini açıklamaktadır. Kanaatindeyiz.

Gerek polis vazife ve selâhiyet kanunu ve polis vazife ve selâhiyet nizamnamesi ve gerekse jandarma kanunu ile jandarma teşkilât ve vazife nizamnamesi adli görevleri dolayısıyla bu iki kuvvetin savcının hangi emirlerini ifa ile mükellef olduklarını açıkça belirtmektedir. Bu kanunlara göre durum şöyledir.

A — Polis Vazife ve Selâhiyet Kanunu :

2559 sayılı bu kanun 2. maddesi ile polisin görevlerini şu şekilde sıralamaktadır :

Madde 2 : Polisin umumi emniyete müteallik inzibati vazifeleri iki kısımdır.

A — Kanunlara ve nizamnamelere ve Hükümet emirlerine amme nizamına uygun olmayan hareketlerin işlenmesinden evvel bu kanun hükümleri dairesinde önünü almak.

B — İşlenmiş olan bir suç hakkında C.M.U.K. ile diğer kanunlarda yazılı vazifeleri yapmak.

B fıkrasındaki C.M.U.K. nın hükümleri 151, 152, 154 ve 157 nci maddelerde sıralanmıştır. Kanunun 25 inci maddesi polisin teşkilâtı bulun-

mayan yerlerde bu görevleri yapmaya jandarma teşkilâtının yetkili olduğu belirtilmiştir.

Polisin yukarıda sayılan görevleri de aynen polis vazife ve selâhiyet nizamnamesinin birinci maddesi A ve B şıklarında sayılmıştır.

Zabıta suç işlenene kadar adli görev yapmaz. Suçun önünü almaya çalışır. Ancak suç işlendikten ve suçluyu adli makamlara teslim ettikten sonra idarî görevi biter ve adli görevi başlar. İdare olaydan tamamen elini çekmiştir. İş Adliyeye intikal etmiştir. Bundan sonra savcı C.M.U.K. nın yukarıda saymış olduğumuz maddelerine göre zabıtaya emir vermek suretiyle tahkikatını tamamlayıp suçlunun cezalandırılmasını sağlayacaktır.

Bu arada şunuda zikretmek isterimki takibi şikâyeteye bağlı olan bir suç hakkında suç üstü hükümlerine göre muamele yapıldığı zaman C. Savcısı Amme menfaati var kabul ederek derhal duruşmasının yapılmasını sağlamalıdır. Çoğu kere zabıta bu gibi suçlarda şikâyeteye bağlıdır diyerek suçüstü hükümlerini tatbik etmemektedir. C.M.U.K. nın 344 maddesi ile ilgili ceza işleri müdürlüğünün 16/4/1940 tarih ve 69/18 sayılı mütealasına göre (Temyizdeki bir olayda 3005 sayılı kanuna göre görülen işte kamu yararı var kabul edildiğinden bu cihet C. Savcısının takdirine terk edilmemiştir. Şu halde savcı suçun suçluya isnat kabiliyetini tetkikle müddet müsait ise dâvayı açacaktır.) Bunu yazmamın sebebi şu olaydır. Yine bir kazada savcı emniyet komiser vekilliği yapan polisin eşi hakkında hakaret suçundan 3005 sayılı kanun hükümlerine göre muamele yapılması için emniyet komiserliğine teskere yazar. Teskeredeki sanık Emniyet komiser vekilliği yapan şahsın eşi olduğu için savcılıktan yazılan teskereyi bu şahıs yırtıp atar. Bunun üzerine savcı suçüstünün yapılmasının temini için kaymakamlığa müracaat eder. Bunun üzerine Kaymakam anlayış gösterir emniyet komiser vekilliğini bu şahıstan alır başkasına verir ve bu suretle mezkûr kanun hükümlerine göre tahkikat yapılır. Burada polis memurunun iddiası hakaret takibi şikâyeteye bağlı suçtur. Savcı kamu dâvası açamaz. İlgili ait olduğu mahkemede dâvasını kendisi yürütür. İddiasında olduğu için yukarıdaki açıklamayı zarurî buldum. Bu olayda idarî makam anlayış göstermezse idi daha açık konuşmak gerekirse kaymakamla savcının arası açık olsa idi bu hadiseyi 3005 sayılı Kanuna göre tahkikatı yapıp bir günde neticeye bağlamak mümkün olacaktı idi? İşte burada da emirleri bizzat savcıdan alan ve savcının teskiye amiri bulunduğu bir zabıta kuvvetinin zarureti açıkça ortaya çıkmaktadır.

Savcı bu gibi durumlarda görevini yerine getirmeyen zabıta memuru hakkında tahkikat açar ve neticede bu memurun cezalandırılmasını sağlayabilir. Ama o zamana kadar herhalde adlî bir vakanın neticelenmesi geciktirilemez. Bu hususta 3005 sayılı Kanunumuz savcının 3 gün içinde delilleri toplayıp ait olduğu mahkemede dâva açması veya tahkikatı neticelendirmesi gerektiğini emreder. Buda ancak kanunun aynı zamanda zabıtayada yüklediği görevleri zabitanın bu müddet içinde yerine getirmesine bağlıdır.

«Savcılar Muavin sıfatı ile emirlerini icraya memur zabıta memurları» tabiri kanunda vardır. Büyük şehirlerimizde Adlî vakalar çok vuku bulmaktadır. Bu sebeple bu işlerin süratle neticelendirilmesi için adlî zabıta teşkilâtı kurulmuştur. Emniyet Teşkilâtı Kanununun 9-10 ve 12 nci maddelerinde de ayrı olarak yalnız adlî işlere bakacak Adlî Polis teşkilâtı bulunmaktadır. Fakat bu teşkilâtlar sadece yalnız adlî işleri yaptıkları için bu ismi almışlardır. Yoksa Adliye ile bir bağlantıları yoktur. Statüleri diğer polislerin aynıdır. Hiçbir yönden adliyeyle bağlı değildirler. Diğerleri gibi bunlarda Savcılığın adli işlere müteallik emirlerini ifa ile mükelleftirler.

B — Jandarmanın Kanunu :

Kanunun 28 inci maddelerinde «Jandarma Adli vazifelerinde C.M. U.K. daki ahkâm baki kalmak üzere 9 Kanunusani 1319 tarihli jandarma nizamnamesi ile 28 kanunusani 1327 tarihli jandarma kanunu muvakkati 13 Teşrinievvel 1333 tarihli vezaif ve teşkilâtı esasıyla ciheti merbudiyeti hakkındaki kararname ile 15 Mayıs 1335 tarihli kararname ve diğer kanun ve nizamnamelerin işbu kanuna mugayir olan ahkâmı mülgağadır.» demektedir.

Görevlerine Gince :

Jandarma teşkilât ve vazifesi nizamnamesine göre :

Madde 2 — Jandarmanın umumi emniyeti asayışı korumağa müteallik görevi ikiye ayrılır.

a) Kanunlara nizamname ve talimatnamelere ve bunlara müstenit Hükümet emirlerine aykırı fiil ve hareketlerin yapılmasına mani olmak (önleyici zabıta görevi)

b) İşlenmiş olan suç hakkında C. M. U. K. ile diğer kanunlarda yazılı vazifeleri yapmak (Adli zabıta görevi)

Bunlardan ayrı olarak 5 inci maddelerde jandarmanın Askeri görevi belirtilmiştir.

Jandarmanın adli görevi :

Jandarmanın adli görevlerini jandarma yönetmeliği 179 ile 250 inci maddeler arasında açık olarak ve tafsilâtlı şekilde saymıştır. Biz burada sadece mühim olan maddeleri aynen almakla yetineceğiz.

Madde 182 — Takibi şikâyeteye bağlı olmayan suçlarda doğrudan doğruya hazırlık tahkikatına jandarma selahiyetli olmadığından tutulacak bir zabıt varakası ile keyfiyet C. Savcılığına bildirilir.

Talep vaki olursa, hazırlık tahkikatı yapılır. Ancak gecikmesinde mazarrat umulan acele hallerde jandarma, kaybolmasından korkulan delilleri toplar ve muayeneye lüzum görülürse C. Savcılığına tevdi eder.

Halbuki bugün tatbikatta jandarma ihbar üzerine suçun mahiyetine bakmadan jandarma gidip tahkikatını yapmakta neticede, umumiyetle tamam olmayan tahkikat evrakını C. Savcılığına bazan fezleke bile yapmadan göndermektedirler. Bu durum tekrar yazışmalara ve tahkikatın uzamasına sebep olmaktadır.

Madde 183 — Jandarma yaptığı tahkikat esnasında ifadelerine müracaat lâzım gelen kimseleri çağırır ve kendilerinden lüzumlu olan şeyleri sorar.

Umumiyetle alınan ifadeler ve sorulan sualler eksik olduğu için C. Savcılığı ifadesi alınan şahıs tekrar çağırmakta ve ifadelerini almaktadır.

Madde 184 — Meşhut suçlar kanununun dışında kalan meşhut bir cürüm vukuunda jandarma zabıta emri veya memurların derhal mahalli C. Müddeiumumisine haber vermekle beraber mahalline giderler tahkikat

yaparlar cürüm delillerini toplar faili yakalarlar ve icap ederse arama yaparlar. Cürüm subutuna vasıta olan eşyayı da zabt ederler.

C. Müddeiumumisinin Vucudunda vazife C. Müddeiumumisine intikal edeceğinden ondan sonra bu makamın emirlerini yaparlar.

Bundan sonraki maddeler arama, zabt zor kullanma, hapishane ve tevkifhanenin muhafazasına dair olup konumuz dışında olduğu için buraya almıyoruz.

Bu bölümün sonunu savcıların zabıtaya emir verirken, dayandıkları C.M.U.K. nun ilgili maddelerinden mühim olanını aynen almak suretiyle bağhyacağız.

C.M.U.K. Madde 154 -

Cumhuriyet Müddeiumumisi yukarıdaki neticelere varmak için bütün memurlarından her türlü malûmatı isteyebilir. Gerek doğrudan doğruya ve gerek zabıta makam ve memurları vasıtası ile her türlü tahkikatı yapabilirler.

Bütün zabıta makam ve memurları Cumhuriyet Müddeiumumiliğinin adliye müteallik işlerde emirlerini ifa ile mükelleftirler. Bu emirler mühim ve müstacel hususlarda umumi zabıta makam ve memurlarına şifahi ve bunlardan gayri hallerde zabıta amirlerine yazılı olarak verir. Şifahi emir verildiği hallerde Cumhuriyet Müddeiumumisi müstace-liyetten ve vermiş olduğu amirlerden zabıta amirinde haberdar eder.

Kanun tarafından kendilerine verilen veya kanun dairesinde kendilerinden istenen adliye müteallik vazife veya işlerde suistimal veyahut ihmal ve terahileri görülen devlet memurları ile Cumhuriyet Müddeiumumiliğinin şifahi veya yazılı talep ve emirlerini yapmakta suistimal veya terahileri görülen zabıta amir ve memurları hakkında müddeiumumilikçe doğrudan doğruya takibatta bulunulur.

Ancak zabıta amirleri hakkında hakimlerin vazifelerinden dolayı tabi oldukları muhakeme usulü tatbik olunur.

Vali Kaymakam ve Nahiye Müdürleri hakkında memurin muhakematı kanunu hükmü caridir.

44

Bu madde hazırlık tahkikatı sırasında C. Savcılarının ençok başvurdukları bir hükmüdür. Ancak yukarıda da bahsettiğimiz gibi zabitanın C. Savcısının emrini bu maddeye dayanarak yapmaya mecbur olması aksi takdirde maddenin 3 ve diğer fıkrasında zikredildiği gibi C. Savcısının tahkikata girişmesi, işlenen suçlara zamanında el konulup en kısa zamanda neticeye bağlanmasını sağlamayacaktır. Kanun hükmünden başka diğer yönlerden zabitanın C. Savcısına bağlı olması gereklidir. Şunu kabul etmek lâzımdır ki bir memura görevi yaptırmada bugün hakkında tahkikat yapılması bir müeyyide olmaktan çıkmak üzeredir. Bunun yerini artık nakil ve kötü sicil alma cezaları almıştır.

3 — Nasıl Olmalıdır :

Bugün zabıta teşkilâtının atanması, nakli ve terfisi, sicil işleri tamamen İç İşleri Bakanlığına ve temsilcileri sıfatı ile Vali ve Kaymakamlara aittir. Bakanlık tayin işlemlerini, Jandarmalar için jandarma Genel Komutanlığı vasıtası ile, polisler için ise Emniyet Genel Müdürlüğü vasıtası ile yapar. Diğer işlemlerde bu sıra ile yürütülür.

Kurulacak adli zabitanın kendinden emin tam bir vazife anlayışı içinde hertürlü şüpheden uzak olarak hareket edebilmesi için Adli zabıta görevi yapacak kimselerin idare ile ilişkisi kesilmeli bunların her türlü özlük işleri mahalli C. Savcılarına ve Adalet Komisyonlarına verilmelidir.

4 — Netice :

Yukarıdanberi izah etmek istediğimiz şudurki bu gün Adliye mekanizmasının bir adli zabıta kuvvetine ihtiyacı vardır. Ancak o zaman davaların uzaması tahkikatların sürüncemede kalması önlenmiş olacak ve adli vakalara zamanında el konması sağlanmış olacaktır. Ancak o zaman Adliye, vicdanı ile başbaşa kalarak suçluya cezasını verecektir.

Sayın Adalet Bakanımızdan talep ettiğimiz husus, adli zabıta kanun tasarısının bir an önce Meclisten geçmesidir.

340 x 360

YENİ İSVEÇ CEZA KANUNUNA GÖRE AHLÂKA AYKIRI SUÇLAR

Yazan : Hans THORNSTEDT

Çeviren : Durusoy YAZAN

Giriş :

İsveç Ceza Kanununun 6 ncı faslında «6. KAP.» tanzim olunan ahlâka aykırı suçlar, başlıca iki türlü fiili hedef tutmaktadır. Bunlardan birincisi, ferdin seksüel hürriyetine tecavüz teşkil eden; ikincisi ise seksüel dürüstlikle bağdaşmayan, çocuklara ve küçüklere karşı seksüel yönden tecavüzi olan fiillerdir. Yukarıda temas edilen birinci kategoriye zorla ırza tecavüz ve zorla alıkoyma suçları; ikinci katagoriye de küçüklere cinsi münasebet ve gençliği baştan çıkarma suçları girmektedir. Bu fasılda mamafih, diğer bazı fiiller de cezaî müeyyide altına alınmıştır ki bunlar; evlâtla cinsi münasebet, kardeşler arasında cinsi münasebet, muhabbet tellallığı ve fuhuşu teşvik gibi cemiyetin, ahlâk anlayışı yönünden, toleransla karşılamasına imkân olmıyan fiillerdir.

Daha önce ahlâka aykırı suçların birçoğunda fiil, fuhuş «otukt» kelimesiyle tavsif ediliyordu. Oysa bu kelimenin ifade ettiği anlamda bir karasızlık vardı. Yeni ceza kanununda bu kelimenin karşılığı olarak bazan «cinsi münasebet», bazan da «cinsel arkadaşlık», tabirleri kullanılmaktadır. Yeni ceza kanununda cinsi münasebet tabiri ile «samlag», günlük hayattaki anlamda, bir kadınla bir erkek arasında ki normal cinsi birleşme kastedilmektedir. Mamafih cinsi münasebetin tamamlanmış olmasına ihtiyaç olmayıp, cinsel organların yekdiğerine sadece temas etmiş olması kâfidir. Cinsel arkadaşlık «könsligt umgange», cinsi birleşme ile birlikte iki aynı veya farklı cinsteki insan arasında ki diğer türlü seksüel fiilleri de içine alır ki bunların karakteristik vasfı; tarafların her ikisinin veya birinin, cinsî birleşmeye gitmeden, cinsel arzularını canlandırmak veya cinsel tatmini sağlamak gayesine yöneltilmiş olmasıdır. Meni akması şart değildir. Zıt cinsler arasında, cinsi münasebetten gayri bir cinsel arkadaşlık bahis konusu olduğunda bundan, cinsi münasebete teşebbüs ve cinsi münasebet benzeri hareketler anlaşılır. Bu tip cinsel arkadaşlık fiili, ayrıca erkeğin tenasül uzvunu, kadının tenasül uzvundan başka bir yerine temas ettirmesi halinde de teşekkül ede-

bilir. Kaide olarak vücudun doğrudan doğruya teması zorunlu ise de, cinsel arkadaşlık diğer bazı durumlarda da mevcut olabilir. Temas, belirli bir süre devam étme özelliğini göstermelidir, yani, cinsel organın sadece ani bir teması cinsel arkadaşlık mefhumu içine girmiyebilir. Homoseksüel fiiller hakkındaki muhakeme tarzı da aynı şekildedir. Bu tarz cinsel arkadaşlık, normal olarak iki ayrı cins arasında cereyan eden cinsel arkadaşlıkla bir tutulur. Cinsel arkadaşlık kavramı sadece insanlar arasındaki fiilleri kapsar, bu demektir ki, hayvanlarla yapılan cinsi münasebetler, cinsel arkadaşlık kavramı içine girmez.

İsveç Ceza Kanununun 6 ncı fasılının 1 inci maddesi; zorla ırza tecavüz «valdtakt» fiilini tanzim eder. Bu suç; cebir ve şiddet kullanarak veya vukuu muhtemel önemli bir tehlike teşkil eden bir tehdit ile bir kadının cinsi münasebete zorlanması halide teşekkül eder. Zorla ırza tecavüz suçunun tamamlanması için mağdurenin, cinsi münasebete icbar edilmiş olması şarttır. Fiil, evli bir erkeğin karısını cinsi münasebete zorlaması halinde de teşekkül eder ve cezaî müeyyide altına alınmıştır. Cebir ve şiddet hareketi; ya bir müessir fiilden ibaret olmalı veya vücudun serbest hareket edebilme yeteneğini bertaraf edecek nitelikte bulunmalı, yahut da; cana, sıhate veya sair oldukça önemli bir konuda ağır bir tehlikeye maruz bırakma tehdidini ihtiva etmelidir. Bir şahıs güçsüz veya şuursuz bir duruma getirmek te, cebir ve şiddet ile bir tutulur. Mafih burada suçun teşekkülü için, güçsüz bir duruma maruz bırakılması keyfiyetinin, kadının kendi arzusu hilâfında cereyan etmesi şartı aranır. Örneğin, bir kadının sarhoş olmasını müteakip cinai cinsimünasebetde bulunmak maksadı ile kandırılarak kendi rızası ile içki içmesini temin hareketi, zorla ırza tecavüz suçunun kapsamına girmez. Bununla beraber böyle bir fiil başka bir suç, örneğin «zorla alıkoyma» olarak tevsif edilebilir.

Zorla ırza tecavüz suçu, ağırlık derecesine göre iki ayrı form altında tanzim edilmiştir. 6 ncı fasılın 1 inci maddesi zorla ırza tecavüz «valdtakt»; 2 nci maddesi ise daha hafif olan zorla ırza tasaddi «valdförande» suçlarına dairdir. İkinci, yani zorla ırza tasaddi suçu; erkeğin, evlilik sebebiyle veya kadını daha önce sıkı münasebetler tesis etmesi veya kadının, erkeğin bazı yakınlaşma hareketlerini teşvik eylemesi gibi sebeplerin tesiriyle hareket ettiği ahvallerde bahis mevzuu olur.

Zorla ırza tecavüz suçunun müeyyidesi; 2 seneden 10 seneye kadar hapis cezası iken; ırza tasaddi suçunun cezası, en fazla 4 seneye kadar hapis cezasıdır. Irza tasaddi suçu için kanunda cezanın asgari haddi tayin edilmemiştir. Umumi hükümlere nazaran hapis cezasının asgari had-

di 1 aydan daha az olamaz. Her iki suça teşebbüste cezaî müeyyide altına alınmıştır.

Zorla ırza tecavüz suçu için, tahkikat yönünden özel hükümler uygulanır. Herşeyden önce, savcının kamu dâvası açması suçtan zarar görenin şikâyetine bağlıdır veya kamu menfaati dâva açılmasını zorunlu kılmalıdır. Dâva açma hakkının sadece suçtan zarar gören kadına hasredilmiş olmasının sebebi, bu suça maruz kalmış olan şahsın, tahkikat ve muhakeme yolu ile çok büyük bir eleme düçar bırakılabileceği gerçeğidir. Kamu dâvası açma hakkı, zamanla da kısıtlanmıştır. Şöyleki; savcı, suçun ika tarihinden itibaren 6 ay geçmiş ve bu müddet hitama ermeden şikâyet vaki olmamış veya şikâyet tevessül için bir mani bulunmamış ise, artık dâva açamaz, Bu 6 aylık müddetin hitamından sonra müşteki de, kanunen muteber bir mazerete istinat etmedikçe, dâva açma hakkını kaybeder. Şayet dâva açmakta kamu yararı mülâhaza ediliyorsa -örneğin müessir fiilin icrası mağdurenin ölümünü intaç etmişse - o takdirde savcı bu 6 aylık müddetin hitamından sonra da dâva açabilir. Böyle bir zaman aşımı müddeti tesbit etmekteki gaye; kadının uzun müddet şikâyet etme tehdidi ile santaj yapma imkânlarından mahrum bırakılmasıdır.

6 ncı faslın 2 nci madesinde zorla alıkoyma namı altında «frihetskränkande otukt» iki ayrı cins veya homoseksüel mahiyette iki aynı cins arasında cereyan eden muhtelif ahlâka aykırı suçlar tanzim edilmiştir. Bu suçların bir gurubu kanunda; «bir kimse, zorla ırza tecavüz suçunun mevcut olmaması şartıyla, herhangi birini, bulunduğu mevkiî kötüye kullanılarak veya kanuna aykırı bir zorlama ile cinsi münasebette veya cinsel arkadaşlığa sevk ve bunu temin ederse..» şeklinde tasvir edilmektedir. Böylece fiil hertürlü hetero veya homoseksüel cinsel arkadaşlıkları ve hattâ bir kadının bu fiili bir erkeğe karşı işlemesi halini kapsar niteklindedir. Suçun teşekkülü için mağdur şahsın kanuna aykırı bir zorlamaya maruz bırakılması veya bulunduğu mevkiin kötüye kullanılması gerekir. Bulunduğu mevki kavramına, örneğin; mağdur şahsın faile kanunen itaat etmek zorunda bulunması veya uyuşturucu madde müptelâsı olan bir şahsın, uyuşturucu madde temin edebilmek için faile ihtiyacı olması halleri girebilir.

Zorla alıkoyma suretiyle cinsi münasebette bulunmak suçlarının diğer bir gurubunu da; güçsüz veya şuuruna hakim olmayan bir şahsın bu durumundan istifade ile cinsel arkadaşlık yapmak teşkil eder. Örneğin; kendi rızası ile, şuuruna hakim olamayacak kadar içki içip sarhoş olmuş bir kadınla cinsi münasebette bulunmak suçu, bu ikinci guruba dahildir.

Nihayet bu suç akıl hastalığı veya akli mālûliyeteye düşen olan bir kimsenin bu durumundan yararlanarak yapılan cinsel arkadaşlık halinde de teşekkül eder; Şüphesiz cezai sorumluluk için failin, karşı tarafın akıl hastalığına vukuf veya bunu sezebilecek durumda olması şartı aranır.

Zorla alıkoyma suretiyle cinsi münasebette bulunmak suçunun cezası; azami 4 sene hapis cezasıdır. Zorla ırza tecavüz suçu için uygulanan kamu dâvası açma şartları aynen bu suç için de muteberdir.

15 yaşından küçük olanlarla cinsi arkadaşlıkta bulunanlar, Ceza Kanunu 6 : 3 «otukt med barn» hükümlerine göre cezalandırılır. Bu hüküm her iki cins çocuklar da şamildir ve cezaî sorumluluk için failin, çocuğun 15 yaşından aşağı olduğunu bilmesi veya tahmin edebilecek durumda bulunmaması şartı aranır. «6 : 9»

Çocuklarla cinsi münasebet suçunun cezası azami 4 sene hapis cezasıdır. Suçun vahimi ve ağır sayılması halinde, verilecek cezanın süresi 2 seneden 8 seneye kadar hapistir. Bu suça teşebbüs cezaî müeyyide altına koyulmuştur.

Şayet fail ile, suçtan zarar gören şahıs arasında ki yaş farkı çok az ise-örneğin, 15 yaşında bir erkek çocuk, 14 yaşında bulunan bir kız çocuğu ile cinsi münasebette bulunmuş ise- Savcı, ancak kamu yararı gerektirdiğinden dâva açabilir.

Gençlerle cinsi münasebette bulunmak suçu, «otukt med ungom» 14 yaşından büyük olan çocuklarla cinsel arkadaşlık yapmak fiilini ifade ederki; normal iki ayrı cins arasındaki cinsi münasebet ile iki aynı cinsi arasında homoseksüel mahiyetteki cinsi münasebet fiillerini iki değişik formda tanzim etmiştir. «6 : 4»

İki ayrı cins arasındaki cinsel arkadaşlıkta «6 : 4/1» yaş haddi 18 olarak tesbit edilmiştir. 18 yaşından küçük biriyle cinsel arkadaşlık cezaî müeyyideye bağlamıştır. Bu suçun teşekkülü için, küçüğün okul veya herhangi bir müessesede failin nezareti veya himayesi altında konulmuş olması şartı aranır. Küçüğün bulunduğu durumundan istifade ile zuhur eden cinsel arkadaşlık ta suçun teşekkülüne kâfidir.

Homoseksüel mahiyette cinsel arkadaşlık suçunda «6 : 4/II» yaş hadleri biraz değişikdir. Herşeyden önce; — failin 18 yaşını ikmal etmesi kayıt ve şartıyla — 18 yaşından küçük çocuklarla yapılacak her türlü homoseksüel karekterde ki cinsel arkadaşlık cezaî müeyyideye bağlanmıştır. İkinci olarak, 21 yaşını ikmal etmemiş çocuklarla yapılacak

homoseksüel karakterde cinsel arkadaşlık fiili de; 4' üncü maddenin birinci fıkrasındaki şartlar tamam olduğu takdirde (bulunduğu mevkiin kötüye kullanılması..) cezaya maruz bırakılmıştır. Mamafih bu durumda da failin 18 yaşını ikmal etmiş olması şarttır.

Gençlerle cinsi münasebet suçunda da, 15 yaşından küçük olanlar cinsi münasebet suçunda olduğu gibi; suçun teşekkülü için, failin, suçtan zarar gören şahsın kanunda tesbit edilmiş olan yaşın altında bulunduğunu bilmesi veya tahmin edebilecek durumda olması şartı aranır.

Gençlerle cinsi münasebet suçunun cezası azami 4 sene hapis olup bu suça teşebbüs cezalandırılır.

Kamu dâvası açmak konusunda, fail ile suç mağduru arasındaki yaş farkı çok az olduğu takdirde, yukarıda izah edilen tahdit bu suç için de aynen uygulanır.

Ceza Kanunu «6 : 5» aralarında yakın kan hısımlığı bulunanların yekdiğeri ile yaptığı cinsi münasebeti cezalandırmaktadır. Daha eskiden birkaç dereceli kan ve sıhri hısımlar arasındaki cinsel arkadaşlık ta yasaklanmış olmakla beraber; Yeni İsveç Ceza Kanununda sadece usul fûru arasında ki ve birinci derecede hısımlar yani kardeşler arasında ki cinsi münasebet cezaî müeyyide altında alınmıştır. Mamafih bu tarzda bir cinsi münasebete zorla veya sair uygunsuz bir tarzda maruz bırakılmış olan tarafa cezai sorumluluk düşmez.

Fûru «evlât ve torunlar» ile cinsi münasebetin cezası azami 2 sene; kardeşle cinsi münasebet ise azami 1 sene hapis cezasıdır.

Ceza kanunu 6 : 6 iffetsizce davranış «otuktigt beteende» suçunu tanzim eder. Bu suç iki tip fiili esas tutmaktadır. Birincisi «6 : 6/1» 15 yaşından küçük olan çocuklara ahlâkı rencide edecek tarzda dokunmaktan ibarettir. ki fiil, cinsel arkadaşlık mahiyetini aldığından başka bir suç bahis konusu olur.

İffetsizce davranış suçunun ikinci tipi, diğer ahlâka aykırı fiilleri kapsar. Bu fiiller kanunda; «bir kimsenin başka bir kimse üzerinde nefret ve infial uyandırmak maksadı ile kendini teşhir etmesi veya sözle yahut da tarzı hareketle aşikâr bir şekilde namus ve ahlâk anlayışını rencide ederek başkasına karşı tiksindirici bir tarzda kendini göstermesi» diye tasvir edilmektedir. Hangi fiilin namus ve ahlâk anlayışını rencide ettiğini tesbit ve buna karar vermek bazan zor ve karışık bir iştir. Bu sorunun cevabını vermek, fiilin kime tevcih edildiği meselesiyle yakından ilgilidir.

Örneğin bir fiil yaşı küçük olan bir şahsın huzurunda yapıldığında ahlâkı rencide eder mahiyette olabilir de; yetişmiş bir şahsın huzurunda olmaz. Neyin ahlâkı rencide ettiği, zamana ve çevreye göre de değişebilir. Mamafih, kaide olarak bütün teşhircilik fiillerinde, kanunun kastettiği anlamda, ahlâkı rencide edecek vasıflar bulunsa gerekir.

Şayet fiil belirli bir şahsa tevcih edilmeyip te az veya çok kalabalık bir kitlede infial uyandıracak karekterde ise, örneğin iki şahıs alenen umuma açık bir yerde cinsi münasebette bulunuyorlarsa, o takdirde fiilin Ceza kanunu 16 : 11 gereğince cezalandırılması icabeder.

İffetsizce davranış suçunun cezası Para cezası veya azami 1 sene hapis cezasıdır.

Muhabbet tellallığı suçu «koppleri», 6 : 7 gereğince cezalandırılır. Bu suç bir kimsenin, başkasını ahlâka aykırı hayat tarzı yaşamaya teşvik veya başkasının bu tarz hayatından yararlanmasından ibarettir. Ahlâka aykırı hayat tarzı ile; gelip geçici mahiyette, evlilik harici cinsel birleşmeleri adet edinmek kastedilir. En başta ise şüphesiz, fuhuşu az veya çok meslek haline getirmiş kadın ve erkekler gelir. Süreklilik vasfını haiz hür bir birleşmeyi teşvik etmenin muhabbet tellallığı ile alâkası yoktur. Suçun teşekkülü için, failin bunu alışkanlık haline getirmiş olması ve kazanç sağlaması gerekir. Alışkanlık unsurunun mevcudiyeti için; fiilin birden ziyade yapılmış olması kâfi olmayıp, belirli bir muntazamlıkla faaliyetin sürdürülmüş olması lâzımdır.

Bundan başka muhabbet tellallığı suçu - alışkanlık unsuru ve kazanç gayesi mevcut olmasa bile - 21 yaşından küçük bir şahsın ahlâka aykırı bir hayat tarzına teşvik edilmesi halindedir teşekkül eder.

Muhabbet tellallığı suçunun cezası azami 4 sene hapis cezasıdır. Şayet suç vahim ve ağırsa; örneğin fail, geniş bir kitleyi ahlâka aykırı tarzına teşvik etmişse, ceza 2 seneden 6 seneye kadar hapis cezasıdır.

Kendisine özel bir kazanç hazırlamak için, başkaları arasında geçici mahiyette cinsel rabitalar tesisine yardım eden kimsenin hareketi fuhuşu teşvik «främjande av otukt» suçunu teşkil eder. «6 : 7/III», Burada muhabbet tellallığı suçunun aksine, bunu alışkanlık haline getirmiş olmak veya ahlâka aykırı bir hayat tarzına teşvik etmek unsurları aranmaz. Bu suça örnek olarak; bir otel kapıcısının, normal fiyatın üzerinde fiyatla bir çiftte oda kiralayarak geçici olarak cinsi münasebette bulunmalarını sağlaması gösterilebilir. Hattâ bir taksi şöförünün, fazla bir

**KANUN DIŞI YAKALANAN VEYA TUTUKLANAN KİMSELERE
VERİLEN TAZMİNAT DOLAYSIYLA TAKDİR EDİLEN
ÜCRETİ VEKÂLET DOLAYSIYLA BİR İNCELEME**

Yazan : Cemil SAATÇIOĞLU
(Midyat Ağır Ceza Mah. Başk.)

Giriş :

Kanun dışı yakalanan veya tutuklanan kimselere tazminat verilmesi hakkındaki 466 Sayılı yasa muayyen kuralların mevcudiyeti halinde tazminat verilmesini kabul etmiştir. Konumuz 466 Sayılı yasanın tazminatla ilgili hükümlerini incelemek olmadığından bunun üzerinde durmuyoruz.

Tazminat Davası Avukat tarafından takip edildiği takdirde Avukatlık Ücreti takdir edilmesi gerekmektedir. Yargıtayın Ayni dairesi arasında bu hususta görüş ayrılığı olduğu gibi çeşitli daireler arasında da görüş birliği yoktur. Bu itibarla bu konudaki yargıtayın içtihatlarını ilgili usul hükümlerini ve avukatlık ücret tarifesinin incelemesi gerektiği kanısındayım.

I. Yargıtay İçtihatları :

1. Yargıtay Birinci ceza dairesi 4/3/1970 tarih ve esas 1970/625, Karar 1970/643 sayılı ilamı ile mahalli mahkemenin hükmettiği 379 Lira misli ücreti vekâlete dokunmıyarak hükmü onanmıştır.

2. Yargıtay Birinci ceza dairesi 25/3/1970 tarih ve 1970/526-931 sayılı ilamı ile hernekadar nisbi vekalet ücretinin usul kanununun hükümlerince yapılan duruşma sonunda verilen hükümle birlikte tayin olunan tazminatlarda kabili tatbik olduğu düşünülmenden bu işte ayrıca davacılar lehine nisbi vekalet ücreti hükmedilmesi yolsuz ve malmüdürlüğünün temyiz itirazı bu itibarla varid bulunmuş olduğundan Ceman 1524 Lira nisbi vekalet ücreti kaldırılmak suretiyle kararın Tebliğname-deki düşünce gibi onanmasına, karar verilmiştir.

3. Yargıtay Birinci ceza dairesi 8/4/1970 Tarih ve 1970/758 - 1994 Sayılı ilamı ile hernekadar Midyat ilçesinin bağlı olduğu Mardin Barosu ücret tarifesinin 2 ve 4 ncü maddelerindeki açık hükümler nazara alınarak davacılara ayrı ayrı 325 er lira maktu ücreti vekalet tayin edilmesi (Mahkemenin tayin ettiği ücreti vekalet maktu olmayıp nisbidir. Yargıtay bunu maktu olarak tayin edildiği şeklinde karar altına almıştır) yolsuz isede sözü geçen yolsuzlukların C.M.U.K. nun 322 nci Maddesi yolu ile düzeltilmesi mümkün bulunduğundan maktu vekalet ücretinin 280 Liraya indirilmesi suretiyle tebliğnamedeki düşünce gibi onanmasına karar vermiştir.

4. Yargıtay altıncı ceza dairesi 9/10/1969 Tarih ve 5588 - 5631 Sayılı ilamı ile mahalli mahkemenin 600 Lira maktu 1101 lira nisbi ücreti vekâletin verilmesine mütedair hükmünü onamıştır.

5. Yargıtay 6 Ceza dairesi 23/12/1969 Tarih ve 7464 - 7472 Sayılı ilamı ile mahalli mahkemenin nisbi ücreti vekâlet verilmesine dair hükmünü onamıştır.

6. Yargıtay 4 Ceza dairesi 10/3/1970 Tarih ve 9481 - 1672 Sayılı ilamı ile Nisbi Vekalet Ücreti tayin edilmemesi gerekir gerekçesiyle verilen hükmü bozmuştur.

II. Usul Hükümleri :

1. C.M.U.K. nunun 406 ncı maddesi hükümler ve kararnamelerle tahkikatın düşmesine dair olan kararlar muhakeme masraflarının dahi kime tahmil olunacağını tayin eder.

2. H.U.M.K. nunun Muhakeme masrafları ile ilgili hükümleri.

H.U.M.K. nunun mesarifi muhakeme başlığını taşıyan 413 ve müteakip maddeleri duruşma sonucu tayin edilen tazminatlardan nisbi ücreti vekalet alınacağına dair herhangi bir hüküm vazetmemektedir. Maddeler tetkik edildiğinde yapılan masraflar ne şekilde tayin edileceği ve kime tahmil edileceği belirtilmektedir.

29/5/1957 Tarih ve 16 - 4 Sayılı tevhibi içtihad kararına göre vekalet ücreti muhakeme masrafından maduttur. Bu itibarla mahkemelerin re'sen nazarı itibare alması gerekmektedir.

Yukarıda Yargıtay içtihatlarını zikrederken ikinci maddede zikredilen yargıtay Birinci ceza dairesi usul kanunun hükümlerince yapılan duruşma sonunda verilen hükümle birlikte tayin olunan tazminatlardan nisbi ücreti vekalet alınacağı gerekçe olarak gösterdiği için C.M.U.K.

nun ile H.U.M.K. nunun muhakeme masrafına dair hükümleri göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Yukarıda kısaca bahsettiğimiz maddelerin incelenmesinden duruşma sonu tayin edilen tazminatlardan nisbi ücreti vekalet alınacağına dair hükmün olmadığı sonucuna vardık. Bu itibarla 466 Sayılı yasa gereğince takdir edilen tazminatlar duruşma sonucu verilmemiştir diyerek nisbi ücreti vekalet tayin edilmemesi sonucuna varılamaz. Türk Hukuk Lügatı ücretin tarifini «Bir vekalet akdi dolayısıyla ifa edilen hizmet veya yapılan fikri mesai karşılığı olarak» tarif etmektedir. Ücretin Hukuk Anlamına göre konumuzda hangi ücreti vekaletin tayin edilmesi gerektiği meydana çıkar. Bu konuda Avukatlık Ücret Tarifelerini ve buna mütedair ilgili maddeleri inceleyip bir sonuca varmak gerekir.

III. Avukatlık Ücret Tarifesi.

A. 1970 Tarihine kadar Yürürlükte olan Mardin Barosu Asgari Ücret Tarifesi,

Madde. 2. Tarifede yazılı Ücretler kesin hüküm elde edilinceye kadar yapılması gereken işlemlerin karşılığıdır.

Yargıtay Birinci cezadaresi 8/4/1970 Tarih ve 1970/758 -1094 Sayılı ilamı ile Mardin Barosu Ücret tarafesinin ikinci maddesinden bahsetmektedir. Bununla kesin hüküm elde edilinceye kadar anlamını duruşma sonucu verilen karar şeklinde kabul etmemek iktiza eder. Tutuklanıp Beraat eden bir kimse Bilahare 466 Sayılı yasa gereğince ayrı bir dava açmıştır. Bu dava sonucu deliller toplanmış ve bir hükme varılmıştır. Bu hüküm kesin bir hüküm olup mahkeme kararıdır.

Madde. 4- Aynı Hukuki yargının birden fazla vekil tarafından yapılması halinde karşı tarafa Bir vekil ücretinden fazlası yükletilmez.

Madde incelendiğinde herhangi bir davada birden ziyade vekil bulunduğu taktirde tek ücret taktir edileceğini belirtme anlamı çıkmaktadır.

Bu husus Müvekkil Yönünden olmayıp vekil yönündendir yargıtay Birinci ceza dairesi Yukarıda üçüncü maddede zikredilen 8/4/1970 Tarihli ilamı ile dördüncü maddelerindeki açık hükümler nazara alınmıyarak davacılara ayrı ayrı Ücreti vekalet tayin edilmesini belirtmek suretiyle maddeyi müvekkil bakımından nazara almıştır. Madenin açık hükmüne göre müvekkil birden ziyade olduğu taktirde Her biri için ayrı ayrı ücreti vekalet taktir edilmesi sonucunu doğurur. Bu itibarla 466 Sayılı yasa gereğince açılan bir dava dolayısıyla vekil tayin

eden şahıs birden fazla ise her birisi için ayrı ayrı ücreti vekalet takdir etmek anlamı çıkar. Nitekim Yargıtayın Bu hususta bir çok içtihatları da vardır.

B — Tarifenin ikinci bölümünde ağır Ceza Mahkemelerinde takip olunan davalar için 600 lira maktu ücreti vekalet tanınmıştır.

C — 22/4/1970 Tarih ve 13.478 Sayılı Resmi gazetede yayınlanan Avukatlık Asgari ücret tarifesi,

Madde —3— Avukatlık ücretinin Kapsadığı işler başlıklı Tarife lerde yazılı Avukatlık Ücreti Kesin hüküm elde edilinceye kadar Olan işlemlerin karşılığıdır.

Madde —4— Yargı Mercilerince karşı tarafa yükletilecek Avukatlık ücreti, tarifede yazılı miktardan az veya üç katından fazla olamaz.

Bu ücretin Takdirinde Avukatın emeği gayreti işin önemi ve niteliği göz önünde tutulur.

Madde —5— Ayni hukuki Yardımın birden çok Avukat tarafından yapılması halinde karşı tarafa bir Avukatın Ücretinden fazlası yükletilmez. görülmüyorki yukarıdada zikrettiğimiz gibi maddenin mefhumu muhalifi birden ziyade kimseler bir avukat tuttuğu takdirde her biri için ayrı ayrı ücret hükmedilmesi sonucu doğar,

Madde. 11 . Manevi tazminat davalarında Avukatlık Ücreti Hüküm altına alınan miktar üzerinden tarifenin üçüncü kısmına göre tayin olunur. Üçüncü kısım nisbi vekalet ücretine dair tarifiedir.

Şimdi Bu hükümler Karşısında 466 Sayılı Yasa gereğince takdir edilmesi gereken ücreti vekaletin nisbi veya maktu mu? olması gerekmektedir.

Yargıtay Birinci Ceza Dairesinin ücreti vekaletin maddi olması gerektiği görüşüne iştirak etmiyoruz. Çünkü

1) Nisbi Ücreti vekaletin Duruşma sonucu Hükmedilen tazminatlar dolayısıyla tayin edileceğine dair usul hükümlerinde herhangi bir hüküm yoktur.

2) Yargıtay Birinci Ceza Dairesinin birden ziyade ücreti vekalet tayin edilemeyeceği görüşünde avukatlık Ücret Tarifesi karşısında yerinde değildir.

3) Avukatlık Ücret Tarifeleri Asgari ve azami ücret miktarlarını tayin etmiştir. Yargıtay Birinci ceza dairesinin 8/4/1970 Tarihli içtihadı ile maktu ücreti vekaleti 280 Liraya indirmek suretiyle hüküm vermesi Avukatlık Ücret tarifesinin hükümlerine aykırıdır.

4) Yargıtay altıncı ceza dairesinin 9/10/1969 Tarih ve 5588 - 5631 Sayılı ilamı ile 600 Lira maktu ücreti vekalet kısmını onaması yerinde olmadığı gibi yargıtay Dördüncü ceza dairesinin 10/3/1970 Tarih ve 5481 - 1672 Sayılı ilamı ile nisbi ücreti vekalet tayin edilmemesi gerekir görüşünede iştirak etmiyoruz.

5) 466 Sayılı yasa gereğince Tutuklanan kimselerin açmış olduğu tazminat davaları ismindende anlaşıldığı gibi tazmini mahiyettedir. Bu davalarda maddi ve manevi tazminat istenmektedir. Hernekadar ilgili Ceza mahkemeleri bu davalara bakmakta iselerde davaların niteliği ve mahiyeti itibariyle usul hükümleri ve avukatlık ücret tarifeleri gereğince nisbi ücreti vekalet takdir edilmesi gerektiği görüşündeyiz.

HUKUK YAYINLARI

Derleyen : Hüseyin Cahit Ergül

TÜRK MEDENİ KANUNUNDA VELÂYETİN KÜÇÜĞÜN ŞAHİS ve MALLARI BAKIMINDAN ŞUMULÜ :

Yazar : Prof. Dr. Şakir BERKİ, Ankara Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk ve Toprak Hukuku Prof.

Yargıçoğlu Matbaası 1970 Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No : 277. 98. Sahife, Fiatı 12 TL.

1968 — 1969Ders Yılı Özel Hukuk İhtisas dersi olarak hazırlanmıştır.

Eser dört kısımdır.

Birinci Kısımda : Velâyetle ilgili genel prensipler

İkinci « : Velâyetin Küçüğün Şahsı Bakımından Şumulü

Üçüncü « : Velâyetin Küçüğün Malları Bakımından Şumulü

Dördüncü « : İhtisas Dersi Konusu ile ilgili ihtilâflı bazı meselelere yer verilmiştir.

*
**

**MEDENİ HUKUK TÜZEL KİŞİLERİNDE ORGAN KAVRAMI
VE ORGANIN FİİLERİNDEN DOĞAN SORUMLULUK.**

Yazarı : Dr. Bilge ÖZTAN, Ankara Hukuk fakültesi medeni Hukuk Doçenti : Ankara 1970, Sevinç Matbaası.

Ankara Üniversitesi Hukuk fakültesi yayınları No : 272 171 Sahife

25 T.L. 1 Eser : Beş Kısımdır. 2

Birinci Kısımda : Organ kavramı ile ilgili görüşlerin gelişimi ve Türk pozitif hukukunda bu kavrama ilişkin hükümler.

- İkinci Kısımda : Organ kavramı ile tüzel kişi arasındaki ilişki.
 Üçüncü Kısımda : Organ ile tüzel kişinin temsilcisi ve yardımcı şahsi arasındaki ilişki
 Dördüncü Kısımda : Organların tasnifi ve organlar arasındaki ilişki.
 Beşinci Kısımda : Organ faaliyeti ve bu faaliyet sonucunda doğan sorumluluk.

CÜRÜMLERİN TASNİFİ BAKIMINDAN SUÇUN HUKUK KONUSU

Yazarı : Dr. Nevzat TOROSLU, Ankara Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku Doçenti.

Sevinç Matbaası, Ankara - 1970, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No : 273. 387 Sahife. Fıatı : 45 TL.

Eser : Giriş ve IV. Bölümdür.

- I. Bölümde : Cürümlerin Tasnif ve Kriterleri
- II. Bölümde : Suçun Hukukî Konusu
- III. Bölümde : Hususî Kısımın Sistematiği Yönünden Hukukî Konu kriterinin değeriendirilmesi
- IV. Bölümde : Cürümlerin konusunu teşkil eden Hukukî varlıkların tasnifine yer verilmiştir.

Uyuşmazlık Mahkemesi Kararları Açısından

İDARİ YARGININ GÖREV ALANI

Yazarı : Dr. ADİL ÖZKOL, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Asistanı Sevinç Matbaası, Ankara, 1970.

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No : 276 139 Sahife Fıatı 17 TL.

Eser iki kısımdır.

Birinci Kısımda : İdare Hukukunun Genel Nitelikleri - İdarî Yargı Denetimi - Yabancı Sistemlerde İdarî - Adli yargı görev ayırımı.

İkinci Kısımda : Türkiyede İdarî - Adli görev ayırımı

Anayasamızın ilgili Hükümleri - Kanunla yargı düzeni tasrihi tarihsel gelişim - Uyuşmazlık mahkemesinden önceki ölçüler - Doktrinin kullandığı Genel Ölçüler - Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluşu ve Yapısı -

Uyuşmazlık Mahkemesinin kullandığı ölçüler - kullanılan ölçülerin çeşitli alanlardaki seyri konularına yer verilmiştir.

*
**

SIYASAL PARTİLER

Modern Devletteki Örgütleri ve Faaliyetleri

Yazarı : MAURİCE DUVERGER Institut d' Etudes Politiques de l' Université' de Paris.

Çeviren : Doç. Dr. Ergun ÖZBUDUN

Sevinç Matbaası, Ankara 1970. 452 Sahife Fıatı 26 TL. 3 üncü Baskı.
Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No : 278

Kamu Hukuku ve Siyasal Bilim Enstitüsü Yayınları No : 2

Eser : İki kitaptan meydana gelmiştir.

I inci Kitap : Partilerin Yapısı : Bu kısımda Partilerin Örgütü, Parti Üyeliği, Parti liderliği bölümleri yer alır.

II nci Kitap : PARTİ SİSTEMLERİ : Bu kısımda partilerin sayısı Kuvvet ve ittifaklar, Partiler ve Siyasal Rejimler, Sonuç ve Bibliyografya notu'nu ihtiva etmektedir.

*
**

A. Ü.

HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİM DURUMLARINA İLİŞKİN ANKET

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No : 279

Ankara Üniversitesi Basımevi 1970 456 Sahife 48 TL.

Anket, Üniversite öğrencilerinin öğrenim ve sgsyal hayatı ile ilgili sorunlarına ışık tutabilme gayesi ile hazırlanmıştır.

*
**

BORÇLAR HUKUKU

Prof. Dr. Safa Reisoglu, (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları 308.) Ankara 1971, 172 S. 10 TL Cilt I.

Eser : Sözleşmeden haksız fiilden ve sebepsiz zenginleşmeden doğan borçlara yer verilmiş, Borçlar Hukuku eserinin birinci cildini teşkil etmektedir.

Eserde : Doktrin ve uygulamayı ana çizgileriyle yansıtan bir sistem içinde Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri incelenmiştir. Yargıtay İçtihadı Birleştirme ve Hukuk Genel Kurulu Kararlarına geniş ölçüde yer verilmiştir. Ayrıca Federal Mahkemenin 1912 - 1970 yılları arasında yayınlanmış bulunan kararlarında ifade edilen görüşler ilgili paragraflarda değerlendirilmiştir.

**

ÇAĞDAŞ TEKNOLOJİK GELİŞMELER

Doç. Dr. Ahmet Demir, GELİŞMELER (Sosyal - ekonomik etkileri ile.) Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını 304, Basın ve Yayın Yüksek Okulu Yayını 3.

Ankara Üniversitesi basımevi 1970, 276 S., 20 TL.

Eser : Basın ve Yayın Yüksek Okulunda, eski adıyla Çağdaş Teknolojik Gelişmeler, yeni adıyla Teknoloji ve Toplum dersinde incelenen konularını kapsamaktadır.

Eser bir giriş ve üç bölümdür.

Girişte, genellikle teknolojinin önemi belirtilmiş, tanımlanma ve bazı açıklamalar yapılmıştır.

Birinci Bölümde, Teknoloji ve Ekonomi ilişkileri ana hatlarıyla incelenmiştir.

İkinci Bölümde, Çağımızın başlıca teknik buluş ve başarıları geniş bir şekilde incelenmiş. Gazete, radyo ve televizyon gibi çeşitli yayın organlarında veya kurumlarında çalışacak kimselerin meslek hayatlarında işittikleri, gördükleri ve duydukları teknik buluş ve başarıları hakkında, genel hatlarıyla bilgi verme gayesi güdülmüştür. Bu bölümde incelenen konuların seçiminde ve sıralanmasında objektif kıstaslarla hareket edilmiştir.

Üçüncü bölümde, Teknoloji ve Toplum ilişkileri belli başlı görünüm-leri ile ve özete verilmiştir. Eserde konuların açıklanmasına yardımcı olmak amacıyla bazı tablolar ve şekillere de yer verilmiştir.

**

Ankara Üniversitesi SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİ DERGİSİ.**Eylül 1970 Sevinç Matbaası 1970**

Dergide Siyasal Bilim ve Hukuk Dalında :

Doç. Dr. İlhan Öztrak'ın, Fikir ve Sanat Eserleri üzerinde hakların korunması yönünden hukuktaki tarihi gelişim,

Doç. Dr. Ruşen Keleş tarafından Şehirleşme sorunlarımız ve planlar Eğitimi üzerine düşünceler,

Doç. Dr. Türkkaya Ataöv'ün Filistin sorununun ardındaki gerçek İsrail'in kuruluşuna kadar.

İktisat ve Maliye konularında : Doç. Dr. Özhan Uluatam'ın Yeni vergiler Vergi değişiklikleri,

Doç. Dr. Tuncer Bulutay'ın Türk toplumsal hayatında iktisadi ve siyasi gelişmeler,

Doç. Dr. Üren Arsan'ın kalkınan ülkelerde kamu borçları

Dr. Bilsay Kuruç'un iktisat nasıl okutulmalı? konulu yazıları ile Doç. Dr. Türkkaya Ataöv'ün yedinci dünya Sosyolog Kongresi kroniğine ve kitap tahlillerine yer verilmiştir.

Abdullah Gül, 1970-2000 Yılları Arasında Türkiye'de Eğitim ve Kültür Politikaları, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 1970.

Doç. Dr. Rıza Kaya, Türkiye'de Eğitim ve Kültür Politikaları, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 1970.

Eğitim ve Kültür Bakanlığı, Türkiye'de Eğitim ve Kültür Politikaları, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 1970.

Doç. Dr. Rıza Kaya, Türkiye'de Eğitim ve Kültür Politikaları, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 1970.

Doç. Dr. Rıza Kaya, Türkiye'de Eğitim ve Kültür Politikaları, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 1970.

Doç. Dr. Rıza Kaya, Türkiye'de Eğitim ve Kültür Politikaları, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 1970.

Doç. Dr. Rıza Kaya, Türkiye'de Eğitim ve Kültür Politikaları, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 1970.

Doç. Dr. Rıza Kaya, Türkiye'de Eğitim ve Kültür Politikaları, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 1970.

Doç. Dr. Rıza Kaya, Türkiye'de Eğitim ve Kültür Politikaları, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 1970.

Doç. Dr. Rıza Kaya, Türkiye'de Eğitim ve Kültür Politikaları, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 1970.

Doç. Dr. Rıza Kaya, Türkiye'de Eğitim ve Kültür Politikaları, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 1970.

Doç. Dr. Rıza Kaya, Türkiye'de Eğitim ve Kültür Politikaları, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 1970.

Doç. Dr. Rıza Kaya, Türkiye'de Eğitim ve Kültür Politikaları, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 1970.

Doç. Dr. Rıza Kaya, Türkiye'de Eğitim ve Kültür Politikaları, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 1970.

Doç. Dr. Rıza Kaya, Türkiye'de Eğitim ve Kültür Politikaları, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 1970.

64

SATIŞTA OLAN ADALET BAKANLIĞI YAYINLARI

Zürih Şerhi Serisi

Fiyatı

Egger : (Çev : T. Çağa) Aile Hukuku, 1949, Mad : 241-345	3.00
Egger : (Çev : V. Černis) Vesayet, 1955, Cilt : 2, Mad : 382-483	4.50
Egger : (Çev : V. Černis) Vesayet, 1955, Cilt : 2, Mad : 382-438	4.50
Oser - Schönenberger : (Çev : Prof. Dr. İ. Sungurbey) İsviçre Borçlar Kanunu Şerhi, 1964, Mad : 492-529	15.00
Oser - Schönenberger : (Çev : Prof. Dr. Fikret Arık) İsviçre Borçlar Kanunu Şerhi, 1966, Birinci Fasikül; Madde : 184-215	5.00

Bern Şerhi Serisi

Becker : (Çev : Dr. Bülent Olcay) İsviçre Medenî Kanunu Şerhi. VI. Cilt : Borçlar Kanunu, I. Kısım : Genel Hükümler. Fasikül I : Madde 1-36. Ankara 1967	7.50
Becker : (Çev. Dr. Kemal Relsoğlu) İsviçre Medenî Kanunu Şerhi. VI. Cilt : Borçlar Kanunu, I. Kısım : Genel Hükümler. Fasikül II : Madde 37-63 Ankara 1968	7.50
Becker : (Çev. Dr. Osman Tolun) İsviçre Medenî Kanunu Şerhi. VI. Cilt : Borçlar Kanunu I. Kısım : Genel Hükümler. Fasikül III : Madde 64-103 Ankara 1969	7.50

Yargıtay Kararları

İctihadı Birleştirme Kararları. Hukuk Kısmı, 1930-1947	6.00
» » » » » 1955	75
» » » » » 1956	50
» » » » » Ceza Kısmı 1952	10
» » » » » 1953	25
» » » » » 1954	25
» » » » » 1955	25
» » » » » 1956	25
» » » » » 1957	25

Yargıtay Kararları 1941-1942 Ceza Kısmı	3.00
» » 1944	3.00
» » 1945	3.00
» » 1946	2.50
» » 1948	3.00
» » 1949	2.00
» » 1950	2.00
» » 1951	3.00
» » 1952	3.00
» » 1953	3.00
» » 1954	2.50
» » 1955	2.50
» » 1959	1.00
» » 1941-1942 Hukuk Kısmı	3.00
» » 1944	3.00
» » 1945	3.00
» » 1946	2.50
» » 1948	3.00
» » 1949	2.00
» » 1951	3.00
» » 1952	3.00
» » 1953	3.00
» » 1954	3.00
» » 1955	3.00
» » 1959	4.00

Diğer Yayınlar

Yargıtay Yüzüncü Yıl Dönümü Armağanı	30.00
» » » » » (Albüm)	60.00

Dr. Recai Seçkin : Yargıtay Tarihçesi, Kuruluş ve İşleyişi.	10.00
İsviçre Federal Mahkeme Kararları 1945	1.00
» » » » 1946	1.00
» » » » 1947	1.00
Wieland : (Çev : İ. H. Karafakih) Aynı Haklar, İkinci baskı, 1949, Cilt : 2	7.50
Wahl : (Çev : K. Berker) Deniz Ticareti Hukuku, nazari ve ameli, 1948	3.00
Vidal-Magnol : (Çev : Ş. Devrin) Ceza Hukuku Cilt : 1. 1949	4.00
Dr. Recai Seçkin : 1961-1962 Adalet Yılı'nın Açılışı Dolayısıyla Söylev	50
Bustamente Sirven : Hukuku Hususiyel Düvel Kanunu Projesi, 1930	50
Vehbi Yekebaş : Suç ve Suçlunun Taaddüdü ve Cürme İştirâk, 1952	1.50
Dr. Recai Seçkin : 1964-1965 Adalet Yılı'nı Açış Söylevi	50
Seçim İşlerinde İtiraz ve Şikâyetler Klavuzu. (T. C. Yüksek Seçim Kurulu Yayınlarından) 1964	2.50
Esbabı mucibell Avukatlık Kanunu ve Talimatnamesi, 1939	50
İnhulsen : (Çeviren : Rifat Taşkın) İngiliz Ceza Muhakemeleri Usulü. 1938	1.00
Kerdaniel : (Çeviren : Rasih Yeğengil) Şahitlik ve Şahidin psikolojisi. 1937	50
Ceza Hukukunu tevhit birinci beynelmilel konferansı. Varşova, 1-6 İkinci-teşrin 1927. Konferans vesikaları. Çeviren : Mustafa Nuri Devres	8.00
Ceza Hukukunu tevhit üçüncü beynelmilel konferansı. Brüksel, 26 Haziran 1930 Konferans vesikaları, Çeviren : Mustafa Nuri Devres.	3.00
Ceza Hukukunu tevhit beşinci beynelmilel konferansı. Madrid, 14-20 Birinciteşrin 1934, Konferans vesikaları, Çeviren : Mustafa Nuri Devres	3.00

Adalet Dergisi'nin sayıları tamam olanlar yazılmıştır.

	Sayısı :
1938 »	» 30
1940 »	» 30
1941 »	» 30
1942 »	» 30
1943 »	» 30
1947 »	» 30
1948 »	» 30
1949 »	» 1.00
1950 »	» 1.00
1953 »	» 1.00
1954 »	» 1.00
1955 »	» 1.00
1956 »	» 1.00
1957 »	» 1.50
1958 »	» 1.50

Resmî Kararlar Dergisi'nin sayıları tamam olanlar yazılmıştır.

1966 Yılı (İlk sayısı mart ayında yayınlanmıştır)	Sayısı : 1.50
---	---------------